17 ani agent secret în Occident

MINISTERUL DE INTERNE
SERVICIUL CULTURAL, PRESĂ ȘI EDITORIAL

Secret de serviciu

17 ANI AGENT SECRET ÎN OCCIDENT

Nr. 357

1975

Traducere realizată din limba cehă de cpt. FUIOREA A.

COPERTA I

Imaginea reprezintă un fragment dintr-un ziar trimis de eroul cărţii în ţară şi pe care lipise (în locul indicat de săgeată) un micropunct conţinînd informaţii pentru organele de securitate cehoslovace.

COPERTA A IV-a

Cîteva tipuri de detectoare de minciuni şi dispozitivele de manevrare a lor folosite de spionajul american în perioada la care se referă cartea.

Redactor : mr. MIRCEA CAMPEANU
Corector : s. c. RADU STOIAN

Comanda nr. 5/396031. Dat la cules : 21.03.1975
R. M. nr. 087/24.03.1975. Bun de tipar : 12.05.1975
Lucrarea conţine 68 pagini.

Fuga

Clopotul din turnul bisericii sfîntul Nicolae tocmai bătea de amiază cînd m-am oprit în faţa ambasadei americane din Praga de pe strada Mala Strana. Văzînd lîngă intrare pe subofiţerul de la paza C.D., am simţit că încep să-mi tremure genunchii, pentru că nu aveam nici un pretext oficial să vizitez ambasada. Dealtfel, lucrurile ar fi putut lua o întorsătură neplăcută pentru mine şi dacă aş fi fost legitimat, deoarece nu aveam nici un act din care să reiasă cu certitudine identitatea mea. Dispuneam doar de o adeverinţă eliberată de M.A.E. că paşaportul diplomatic mi-a fost retras, ceea ce nu-mi dădea multe şanse pentru un sfîrşit fericit al aventurii mele. Abia după ce am ajuns în holul tăcut al ambasadei m-am mai liniştit puţin.

Ataşatul militar american, colonelul Michel, m-a primit imediat. Era evident că cunoştea bine situaţia mea, deoarece a început discuţia cu un detaliu despre care nu discutasem cu nimeni :

— Se pare că aţi fost interogat.

— Da. Am fost obligat să-mi petrec concediul la Praga, am răspuns eu sincer.

Ataşatul militar a dat din cap în semn că înţelege situaţia mea, apoi, ca şi cum m-ar fi compătimit, a remarcat :

— Desigur că interogatoriul v-a obosit.

Remarca aceasta scurtă lăsa să se înţeleagă că despre conţinutul interogatoriului nu ştia nimic, dar că voia să afle ceva. Cum aveam interesul să mă ajute, nu-mi rămînea decît să-i dau satisfacţie.

L-am informat atunci că ofiţerii care mă interogaseră

mi-au imputat relațiile pe care le avusesem cu opoziția bulgară și cu diplomații apuseni.

Apoi i-am arătat că mi-era tare teamă, mai ales că nu-mi dădeam seama ce vor și, ca atare, am venit la el, la Michel, cu speranța că mă va ajuta să trec granița. Colonelul nu s-a grăbit însă cu răspunsul, cu toate că îi erau cunoscute legăturile mele cu diplomații americani din Sofia, unde, pînă nu demult, lucrasem ca atașat de presă al ambasadei cehoslovace. Probabil că nu era sigur de sinceritatea cererii mele de a trece granița sau aștepta să-i explic în mod clar pentru ce solicit acest ajutor.

Nu-mi rămînea deci decît să recurg la singurul atu de care dispuneam : cartea de vizită a lui Payn, secretarul ambasadei americane din Roma, un bun cunoscut al lui Michel. Cu acesta îmi făcuse cunoștință, pe cînd lucram în diplomație, generalul ordinului iezuit din Roma, Presler, care îmi solicitase unele date despre condițiile bisericii din Cehoslovacia. Cu Payn m-am întîlnit apoi adesea în capitala italiană, unde mă aducea funcția diplomatică. Eram convins că această carte de vizită nu-l va lăsa indiferent.

În consecință, am scos-o încet din buzunar și am pus-o alături de paharul cu coniac. Într-adevăr, de cum a văzut-o, colonelul Michel a schimbat tonul și a devenit mai prietenos, spunînd că se va strădui să-mi obțină un permis de plecare în zona de ocupație americană din Germania. I-am atras atenția că nu puteam însă părăsi legal Cehoslovacia, deoarece M.A.E. îmi retrăsese pașaportul diplomatic. Michel a rămas atunci puțin pe gînduri, după care m-a încurajat spunînd că se va găsi totuși o soluție. Mi-a notat apoi adresa și mi-a mulțumit pentru vizită.

Dacă cineva m-ar fi întrebat în clipa aceea pentru ce m-am decis să părăsesc țara, n-aș fi putut da un răspuns clar.

Mă îndemnau la aceasta, de pildă, pasiunea călătoriilor, pe care o moștenisem de la tata, obișnuința de a duce o existență agitată, care mi se crease în anii cît am lucrat ca ziarist, dorința de a continua să trăiesc ca în trecut, adică participînd la seratele, cocteilurile și recepțiile diplomatice etc. În plus eram apăsat și de neînțelegerile din familie. În ultimul an, relațiile dintre mine și soția mea deveniseră foarte încordate. Îmi dădeam bine seama că eu eram cel vinovat, dar nu aveam nici puterea, nici dorința să refac o căsnicie dezbinată. Doream un singur lucru : să plec, să fiu departe de soția și de fiica mea, să am liniște, libertate, mîini libere.

Mi se părea că totul se putea rezolva printr-o plecare fără întoarcere. Adică, să trîntesc după mine ușa și să o iau de la capăt.

După vizita la ambasadă urmară zile de așteptare chinuitoare. Mă întrebam mereu dacă Ministerul de Externe nu aflase cumva despre vizita mea la ambasadă. Neavînd acte, mi-era teamă să ies în stradă, fiind astfel condamnat la închisoare în propria-mi locuință. Trebuia deci să fac ceva ca să pun capăt acestei situații. Dar ce ? Și ce se întîmpla cu colonelul Michel ?

Zilele și nopțile mi se păreau interminabile și începusem să mă simt din ce în ce mai rău. Aproape că nu mai puteam nici să citesc, eram nervos și mă chinuia în permanență insomnia.

Apoi, pe neașteptate, își făcu apariția un cunoscut — Otakar Catka. Era fiul unui moșier și studiase pe timpul protectoratului [1] la o școală particulară engleză. Sosirea lui m-a surprins foarte mult, deoarece nu ne mai văzuserăm din 1935. Făcîndu-se că nu-mi observă uimirea, m-a informat, fără nici un fel de ocolișuri, că a fost împuternicit să organizeze trecerea mea ilegală peste graniță.

Întrucît cunoșteam relațiile lui Catka cu americanii, nu am avut nici un fel de îndoieli că, prin intermediul său, aceștia acționează în sensul realizării promisiunii pe care mi-o făcuse Michel. Catka mi-a dat apoi adresa unei oarecare doamne Havlickova, care locuia la Leten, și, după ce mi-a spus că trebuia să ajung la ea pe 4 martie după-amiază, a plecat.

La data stabilită m-am prezentat nerăbdător la adresa respectivă. Acolo mă așteptau doi bărbați. Unul din ei, care s-a prezentat Stepan, m-a pus la curent asupra modului cum urma să procedăm pentru trecerea frontierei.

A doua zi la amiază m-au dus cu o mașină pînă undeva în apropiere de Klenci. Apoi a urmat un drum foarte greu peste Cerech. Nefiind obișnuit cu asemenea călătorii, gîfîiam, mă înfundam mereu în zăpadă și alunecam aproape la fiecare pas. Era nevoie ca însoțitorii mei să intervină tot timpul pentru a mă ajuta. După mai multe ore de drum dificil, am ajuns de cealaltă parte a graniței. Acolo mă aștepta un jep ameri-

[1] După ocuparea Cehoslovaciei, în martie 1939, de către Germania fascistă, a fost înființat pe teritoriul ceh așa-numitul „Protectorat al Cehiei și Moraviei", Slovacia fiind proclamată stat „independent", în frunte cu un guvern marionetă clerical-fascist.

can. Mi-am luat rămas bun de la însoțitorii mei și, vlăguit, m-am trîntit pe bancheta de lîngă șofer.

Cam după o oră, mașina s-a oprit lîngă o vilă fastuoasă, unde m-au întîmpinat doi ofițeri îmbrăcați în uniforme militare americane. În ciuda uniformelor și a numelor străine cu care se recomandaseră, mi-am dat imediat seama, după felul cum vorbeau ceha, că sînt, în realitate, cehi.

După ce m-au lăsat să mă odihnesc puțin, mi-au comunicat că trebuie să mă conducă, conform ordinului „colonelului", la Amberg. Inițial am crezut că este vorba despre colonelul Michel, dar ulterior, din discuțiile lor, mi-am dat seama că se refereau la altă persoană.

Pe drum au fost în general tăcuți.

La Amberg m-a primit tot un ceh — doctorul Fantalik — care m-a instalat în locuința sa.

La cererea mea am fost înregistrat în organizația internațională a fugarilor, I.R.O., și am primit un permis. A doua zi însă, Fantalik, tot din ordinul „colonelului", mi l-a ridicat, expediindu-l, împreună cu celelalte documente ale mele, printr-un curier, la Frankfurt.

Doctorul Fantalik se purta cu mine ca o gazdă amabilă, dornică să-mi facă existența cît mai plăcută. M-am odihnit bine, deși n-aș putea spune că mă simțeam liniștit cu privire la viitorul meu.

Întoarcerea

După cîteva zile a apărut la Amberg un necunoscut. Fantalik mi-a spus că acesta mă va conduce la Frankfurt, la „colonel", care dorește să vorbească cu mine neîntîrziat.

După cîteva ore de călătorie am ajuns în Frankfurt și ne-am oprit în fața unei case modeste. Intrînd înăuntru, ne-am oprit în fața unei uși pe care se afla o plăcuță cu numele : Mr. Marek. Însoțitorul meu mi-a explicat că acolo locuiește el și că Marek este doar un nume conspirativ.

Noua mea gazdă era foarte comunicativă. Încă din seara aceea mi-a spus că, în realitate, el se numește Juranek și că, pînă în urmă cu doi ani, fusese jucător de hochei în Cehoslovacia. Mi-a povestit de asemenea că el nu dorise să părăsească Cehoslovacia, dar că procedase totuși astfel fiindcă

soția lui, fiica unui fost moșier bogat, nu voise să rămînă în republică pentru nimic în lume. L-am întrebat și pe el de „colonel", dar a evitat să-mi răspundă, îndreptînd discuția pe un alt făgaș. Aceasta însemna că, pentru a-l cunoaște, nu-mi rămînea decît să aștept pînă mă va chema singur.

Aceasta s-a întîmplat la 15 martie 1949.

— Vreau să vorbesc cu doctorul Panek între patru ochi, am auzit într-o după-amiază o parte din discuția purtată de cineva pe hol cu Juranek.

Nu am înțeles răspunsul lui Juranek, dar acesta a părăsit imediat apartamentul. Îndată după aceea a pătruns în camera mea un bărbat cam de 50 de ani, încărunțit puțin. Fără să mă salute, mi s-a adresat :

— Desigur, ați auzit deja despre „colonel". Acela sînt eu și posed într-adevăr gradul de colonel.

Ca și ceilalți cu care avusesem de-a face după trecerea graniței, colonelul vorbea impecabil limba cehă.

După aceea mi-a spus că i-am fost recomandat din Praga și că, informîndu-se asupra mea, a stat de vorbă, printre alții, cu atașatul militar american din Sofia, colonelul Jedanoff, care i-a vorbit în termeni elogioși despre mine. Din relatările acestuia reieșea că, după evenimentele din februarie anul trecut, [1] am început să-mi pregătesc fuga în Turcia. Dealtfel găsiseră o confirmare a acestui ultim aspect și într-un raport aflat în cadrul unor materiale de arhivă aduse în străinătate de un fugar — Heindrich — fost secretar general al M.A.E. cehoslovac.

Eram întrucîtva surprins de cele relatate, date fiind inexactitățile pe care le cuprindeau, și în special cu privire la fuga mea, ce apărea astfel ca fiind de mult pregătită. Îmi dădeam însă seama că nu era totuși momentul să fac corecțiile necesare ; probabil că voi avea prilejul să fac asta mai tîrziu. Nu excludeam însă posibilitatea ca el să procedeze astfel din dorința de a mă convinge că e perfect informat, că aflase despre mine totul. Am discutat apoi despre modul cum s-a desfășurat trecerea peste graniță și ceea ce am făcut după sosire. Treptat a trecut la probleme mai importante. Printre altele m-a întrebat și ce am discutat cu diverse prilejuri cînd am fost la Ministerul de Interne bulgar. I-am spus că am

[1] În februarie 1948 în Cehoslovacia are loc o încercare a reacțiunii interne de a lua puterea, care însă este zdrobită. În același an Cehoslovacia se proclamă republică democrat-populară.

vorbit despre aprobarea vizelor de intrare și ieșire ale ziariștilor, delegaților și bursierilor.

A vrut să știe apoi ce cunosc despre vînzarea avioanelor cehoslovace în Egipt. În această privință nu i-am putut da nici o relație, deoarece nu știam nimic precis. M-a întrebat atunci care este părerea mea cu privire la evenimentele din februarie din Cehoslovacia și dacă pot să-i spun care este starea de spirit actuală în Ministerul de Interne cehoslovac și în armată.

Asemenea întrebări erau deseori urmate de altele banale, lipsite de importanță. Mi-am dat seama după aceasta precum și după faptul că în permanență colonelul afișa o atitudine prietenească că încerca să nu lase impresia că sînt supus unui interogatoriu.

Apoi, deodată, chiar în mijlocul unei propoziții, și-a luat rămas bun.

După două zile a apărut din nou.

— Cum vă simțiți, doctore ? m-a întrebat chiar din prag. Am pentru dumneavoastră vești bune. Veți avea mult de lucru, căci veți fi dirijat pe lîngă alți cehi fugiți din țară. Și, încă ceva : după știri demne de încredere, fuga dumneavoastră din Cehoslovacia a rămas pînă acum necunoscută. Nu sînteți urmărit cu mandat de arestare.

N-am fost deloc surprins de faptul că nu se aflase încă nimic despre fuga mea, deoarece proprietarului apartamentului în care locuisem îi spusesem că plec în concediu în munții Tatra. Pe de altă parte, trăind despărțit de multă vreme de familie și neavînd serviciu, era greu să sesizeze cineva curînd lipsa mea.

— Faptul că în Cehoslovacia nu se cunoaște că sînteți fugar nu este deloc rău — a continuat colonelul — deoarece în curînd va trebui să vă reîntoarceți acolo — desigur nu pentru mult timp — spre a rezolva o chestiune.

M-am înspăimîntat. Să merg înapoi, cînd abia ajunsesem în siguranță ? Pentru nimic în lume. Dealtfel nu aveam nici o certitudine că, dacă absența mea nu fusese remarcată, nici securitatea nu aflase, deoarece aceasta avea mijloace proprii pentru a cunoaște ceea ce o interesa.

Colonelul însă nu a terminat ce avea de spus. M-a asigurat doar că trecerea mea va fi bine pregătită. În ce privește documentele despre înregistrarea mea în lagărul I.R.O. din Amberg, ele fuseseră deja ascunse în seiful său. De asemenea nu trebuia să-mi fie teamă de vreo trădare, deoarece

oamenii săi erau bine verificați. Călătoria aceasta în Cehoslovacia desigur mi se va plăti.

Oferta totuși nu mă tenta deloc. Mă gîndeam însă cum să mă eschivez fără a refuza totuși direct.

— Domnule colonel, dar poate să vă rezolve problema aceasta vreun lucrător al ambasadei americane din Praga, mai bine și mai calificat decît mine.

Probabil că la posibilitatea aceasta se gîndise deja, deoarece imediat mi-a atras atenția că toți membrii ambasadei sînt permanent urmăriți de securitatea cehoslovacă. Fiindcă e vorba de o problemă pur familială nu vrea să deranjeze ambasada și, în afară de aceasta, este indicat ca ea să fie rezolvată de un slovac.

— Eu totuși nu sînt slovac, am obiectat repede.

La tot ce-i spuneam însă avea răspunsul deja pregătit. Mi-a spus că se aștepta la o asemenea obiecție, dar că nu este cazul să-mi fac probleme, deoarece am trăit în Slovacia ani îndelungați, am studiat la Bratislava, am lucrat acolo ca notar și cunosc o mulțime de oameni, care mă consideră mai mult slovac decît ceh. Apoi a adăugat :

— Problema care trebuie rezolvată nu poate fi încredințată oricui, ci numai unui om cu o inteligență superioară.

Era evident că încerca să mă flateze în speranța că măcar astfel mă va convinge. Totodată, pentru a-mi înlătura teama — care, probabil, se citea pe chipul meu —, m-a încredințat că acțiunea este pe deplin asigurată și că nu mi se poate întîmpla nimic. Văzînd că nici astfel nu reușește să mă convingă, mi-a lăsat să înțeleg că viitorul meu se află în miinile sale și că trebuie deci să fiu rezonabil.

Mărturisesc că, deși mă așteptam să forțeze puțin nota spre a mă convinge să accept misiunea pe care vroia să mi-o încredințeze, nu credeam că va recurge chiar la amenințări directe. Nu am zis totuși nimic. Dealtfel, și el a căutat să treacă imediat peste acest moment adăugind :

— Peste graniță și înapoi veți fi însoțit de un om de nădejde, bun cunoscător al terenului. Trecerea nu va fi astfel deloc dificilă.

Era greu ca în starea în care mă aflam să iau o hotărîre, deoarece aș fi putut s-o regret. De aceea am încercat să cîștig timp. În cîteva zile se pot întîmpla multe. I-am spus deci :

— Dați-mi măcar cîtva timp de gîndire.

Nici n-a vrut să audă. Mi-a spus că problema despre care vorbim este foarte urgentă și de aceea trebuie să plec chiar în ziua respectivă. Nici o amînare. Nu am răspuns, căutind

cu febrilitate o scăpare. Sesizind starea mea, a recurs din nou la o amenințare. Mi-a spus că, dacă vreau să ajung acolo, în Germania, la o situație satisfăcătoare, trebuie să accept misiunea respectivă, el fiind singurul care poate face ceva pentru viitorul meu.

Mi-am dat seama că eram într-adevăr la discreția lui și că nu mai aveam nici o ieșire. Ca atare, am acceptat să mă întorc în țară. Satisfăcut, m-a urcat imediat într-o mașină și m-a dus la Nürnberg. Conducea el însuși și-mi explica în acest timp ce aveam de făcut. Trebuia astfel să ajung în Bratislava și să mă întîlnesc în hotelul Carlton cu un inginer — Zakolsky — căruia urma să-i pun trei întrebări. Prima : ce e cu profesorul ? A doua : de ce Jaroslav nu scrie ? A treia : cum se simte Janek ? Nu aveam voie să notez însă răspunsurile ; totul trebuia bine memorat.

În Nürnberg ne-am oprit în fața unei clădiri, unde ne aștepta un bărbat.

— Ghidul dumneavoastră, Henry, l-a recomandat colonelul lapidar. Henry a intrat în mașină și colonelul ne-a condus la gară. Acolo ne-a urat drum bun, iar noi ne-am urcat în tren.

Pînă la Rozvadov, în apropierea graniței, am călătorit cu trenul. Pe drum am căutat să-l cunosc cît mai bine pe însoțitorul meu. Am aflat astfel că în realitate se numea Jaroslav Balnik și că ajutase un număr mare de persoane să treacă frontiera.

După ce am coborît din tren, ne-am îndreptat imediat spre graniță și, după un drum greu de cîțiva kilometri prin zăpadă, am reușit să ajungem la Tachov în Cehoslovacia. De aici ne-am continuat drumul cu trenul. Ajunși în Praga, ne-am despărțit, stabilind să ne întîlnim în gară peste trei zile, la zece dimineața.

Senzația de teamă care mă stăpînise tot timpul a început să mai slăbească după ce am rămas singur. Totuși nu mă simțeam liniștit. Mă gîndeam că aș fi fost destul de încurcat dacă m-aș fi întîlnit cu un cunoscut. De aceea am hotărît să plec imediat la Bratislava. Am mîncat ceva și m-am îndreptat din nou spre gară. În Bratislava am ajuns tîrziu, noaptea. Am reușit să fac rost imediat de o cameră la hotelul Carlton și, după o baie plăcută, m-am instalat în pat zdrobit de oboseală.

A doua zi, seara, i-am telefonat inginerului Zakolsky, conform instrucțiunilor primite. Acesta a sosit după circa o jumătate de oră și am luat loc împreună la o masă din restaurantul hotelului. I-am transmis întrebările colonelului, dar

din răspunsurile primite nu am înțeles nimic. Era evident că aveau un sens convențional. De aceea n-am cerut nici un fel de lămuriri, însă m-am străduit să memorez totul foarte bine. În jurul nostru se mai aflau și alte persoane, dar nu am remarcat pe cineva care, eventual, să ne fi urmărit.

De la Bratislava am mers la mama mea la Brezova, lîngă Bradlo, apoi mi-am vizitat fiica la Myjov.

În ziua stabilită m-am întîlnit cu Henry la gară și am călătorit cu trenul pînă la Tachov. Acolo, un brutar ne-a pus la dispoziție o autocamionetă, cu care ne-am deplasat pînă în codrii Sumavei. De aici ne-am continuat drumul pe jos.

Propunerea

În timpul trecerii graniței de stat, lîngă Rozvadov, ne-a oprit un strigăt pătrunzător :

— Hände hoch !

Am ridicat mîinile docil. În spatele nostru apăruse, dintr-un tufiș, un grănicer neamț. După ce a examinat cu atenție permisul american al lui Henry, i l-a restituit și i-a făcut semn că-și poate continua drumul. Pe mine însă m-a reținut, deoarece nu aveam nici un fel de acte de identitate. Cu puțin timp înainte rupsesem și aruncasem în codrii Sumavei adeverința pe care o aveam dinainte de a fugi din țară și care-mi fusese eliberată de M.A.E. al Cehoslovaciei în locul pașaportului. Mă descotorosisem de ea ca să pot avea un motiv în plus să refuz o nouă trimitere în țară. Dealtfel, după cum îmi spusese colonelul, la graniță, dacă eram prins fără nici un fel de acte, nu trebuia să-mi fac griji, deoarece mă vor lua în primire americanii.

Lucrurile s-au petrecut întocmai. A sosit imediat un ofițer american într-un jep, care m-a dus la o vilă în Tirschenreuth.

Dimineața am fost dus cu o mașină la Amberg, la locuința doctorului Fantalik. Acesta a părut foarte bucuros de întoarcerea mea.

În timpul discuției purtate cu el, am criticat metodele folosite de colonel spre a mă convinge să accept misiunea pe care voia să mi-o încredințeze.

Fantalik mi-a confiat faptul că aceasta este o metodă preferată a colonelului și să nu cred că a folosit-o prima oară

cu mine. După felul cum vorbea mi-am dat seama că nu-l iubea deloc. Văzînd nemulţumirea mea faţă de cele întîmplate, a adăugat :

— Vă sfătuiesc să refuzaţi orice misiune v-ar mai încredinţa. Nu trebuie să procedaţi însă pripit. Este necesar să cîştigaţi mai întîi încrederea americanilor. În viitor ar fi bine dacă aţi reuşi să emigraţi, pentru că aici nu prea aveţi perspective.

Am rămas la Amberg două zile. Apoi m-au transportat la Frankfurt. Aici am primit vizita colonelului. Mi-a cerut să-i vorbesc foarte amănunţit despre călătoria în ţară şi întîlnirea cu Zakolsky, apoi să-i reproduc răspunsurile date de acesta. La sfîrşit m-a întrebat :

— L-aţi recunoaşte, dacă l-aţi revedea ?

— Sper că da.

Colonelul a deschis servieta şi cîteva clipe a căutat ceva în ea. Apoi a scos cîteva fotografii mai mari şi le-a pus pe masă.

— Spuneţi-mi, care din ele îl reprezintă pe inginerul Zakolsky ?

Am recunoscut pe inginer de la prima privire. Colonelul a clătinat din cap mulţumit.

— Ce intenţii aveţi în ceea ce priveşte existenţa dumneavoastră viitoare ? mi s-a adresat el în acelaşi moment pe neaşteptate.

Avînd în vedere avertismentul lui Fantalik, i-am răspuns că vreau să mă transfer în lagărul de emigranţi şi de acolo, dacă mi se va oferi posibilitatea, să emigrez undeva.

După ce a chibzuit puţin, colonelul m-a întrebat din nou :

— N-aţi vrea să lucraţi pentru armata americană ca referent de presă ? În felul acesta aţi putea ca, alături de alţi concetăţeni cehoslovaci, să lucraţi, de fapt, pentru popor.

Mi-am dat imediat seama cam ce ar dori el şi, cum îmi era prea proaspătă în minte misiunea pe care abia o executasem, am dat din umeri încurcat. Ca să-mi fac totuşi o imagine mai exactă despre ce este vorba, am încercat să-l determin să fie mai explicit. I-am spus deci că nu ştiu dacă aş putea într-adevăr să-mi folosesc cunoştinţele şi calificarea în direcţia propusă de el.

— Fără îndoială ! a ripostat imediat. Şi, ca să mă convingă, mi-a spus că, întrucît am fost ataşat de presă, pot mai bine ca oricare alt emigrat ceh să prelucrez buletinele de presă. Apoi, cu un zîmbet complice, a adăugat că sînt şi alte motive care-l îndreptăţesc să considere că aş fi foarte potrivit

pentru postul respectiv, şi anume : sînt unul dintre cei mai proeminenţi foşti funcţionari ai Ministerului de Externe şi provin din comuna natală a fostului conducător al delegaţiei Cehoslovaciei la Organizaţia Naţiunilor Unite, Papanek, care acum îndeplinea funcţia de consilier al guvernului american, fiind deci un om foarte influent. Ştirea nu mi-a făcut nici o plăcere, dar cum nu voiam să fac ceva care să-mi afecteze negativ viitorul, am tăcut. Presupunînd că vestea nu mi-a displăcut, colonelul a adăugat :

— Dealtfel, i-am şi scris despre dumneavoastră. Pînă cînd voi primi însă răspunsul, veţi locui din nou în lagărul pentru fugari din Lechfeld. Veţi putea cunoaşte astfel mai bine şi viaţa din lagăr, ceea ce vă va ajuta să decideţi în privinţa viitorului dumneavoastră pe deplin edificat asupra realităţii... a încheiat el cu un zîmbet maliţios. Cu aceasta convorbirea noastră s-a terminat şi ne-am despărţit.

Am rămas însă foarte abătut deoarece nu-mi convenea deloc ca viitorul meu să depindă de un asemenea om ca Papanek. Îl cunoşteam foarte bine şi aveam o părere destul de proastă despre el. Imediat după război, Papanek lucrase în cadrul misiunii cehoslovace din S.U.A. Văzînd schimbările ce aveau loc în ţara sa, delapidase fondul misiunii şi se stabilise în America. De acolo acţiona împotriva Cehoslovaciei organizînd diferite misiuni de spionaj. Nu-mi rămînea deci decît să aştept liniştit în lagăr, poate se va ivi totuşi o ieşire convenabilă din situaţia în care mă aflam.

Viaţa acolo m-a nemulţumit însă foarte mult. Organizaţia internaţională pentru fugari plătea zilnic 3 dolari şi jumătate pentru fiecare persoană internată în lagăr. Conducerea administrativă înghiţea însă aproape totul. După cum am aflat, pentru fiecare internat se cheltuiau doar 25 de cenţi zilnic.

După cîteva zile începuse deja să mă obsedeze ideea că cine ştie cît timp va trebui să merg în fiecare zi cu bidonul de tablă pentru a obţine o zeamă chioară, care aici se numea ciorbă, să nu mai am viaţă particulară, să vegetez uitat de toată lumea.

Din fericire, totul nu a durat însă mult. Într-o zi am fost chemat la cancelaria şefului lagărului, tot un ceh, colonelul Sypal. M-a întrebat dacă-mi amintesc de propunerea ce mi s-a făcut înaintea intrării mele în lagăr şi dacă sînt de acord cu ea.

— Da ! am răspuns repede, fără să mai stau pe gînduri.

— În acest caz, vă predau scrisoarea colonelului.

Am rupt plicul cu nerăbdare şi am citit repede cele cîteva rînduri ale scrisorii. Colonelul îmi făcea cunoscut că a sosit răspuns favorabil de la Papanek şi că este necesar să mă prezint imediat la Frankfurt.

Am vrut să bag scrisoarea în buzunar, dar Sypal mi-a cerut-o, după care a ars-o. Văzîndu-mă surprins, s-a justificat :

— E mai bine aşa. După aceea a adăugat : Aici aveţi foaia de drum militară care vă dă dreptul la călătorie cu trenul militar.

M-a condus apoi, imediat, la gară şi m-a urcat în tren. La despărţire mi-a comunicat că în Frankfurt trebuie să merg la un anume Erni, într-un cartier de vile de la marginea oraşului, indicîndu-mi adresa acestuia. După ce am coborît din tren, a trebuit să iau un taxi special, care avea acces în cartierul respectiv. După cîteva minute de mers am zărit o plăcuţă pe un stîlp la colţul unei străzi în care se menţiona că accesul cetăţenilor germani este interzis. Am bănuit că de acolo începe cartierul în cauză. Într-adevăr, după cîteva sute de metri maşina a oprit în faţa unei vilişoare. În curte se afla un bărbat, care mi-a ieşit imediat înainte şi s-a recomandat Erni. M-a condus în casă. Privind în jur am înţeles că „da"-ul meu din lagărul de la Lechfeld a schimbat mult situaţia. Făceam acum parte dintre privilegiaţi. În cartierul respectiv, după cum am aflat, locuiau, alături de americani, o serie de fugari care jucaseră în trecut un rol mai important în viaţa politică a ţărilor din care proveneau. Erni, care în realitate se numea Kalina, fusese maior în armata cehoslovacă. De la el am aflat că pe colonel îl chema Kaspar-Paty, dar că îşi luase numele de Koenig. În anul 1940 fugise din protectorat şi lucrase ca ofiţer de informaţii la Paris şi Budapesta. Colindase apoi prin întreaga Europă cu diferite însărcinări. După război se întorsese în ţară devenind la scurt timp după aceea comandantul statului-major al aviaţiei militare cehoslovace. Fugise apoi în străinătate, unde devenise unul dintre organizatorii activităţii îndreptate împotriva statului cehoslovac, acţionînd sub conducerea colonelului Charles Katek.

Nu ştiu dacă din proprie iniţiativă sau la ordin, Kalina mi-a destăinuit că între Kaspar-Paty şi colonelul Charles existau relaţii strînse de prietenie. Americanul Charles Katek a fost pînă în anul 1948 ataşat militar la Praga, dar, după evenimentele din februarie, a părăsit, la fel ca şi Kaspar-Paty, Cehoslovacia.

Eu, după afirmaţia lui Kalina, voi lucra acum în statul-major, în grupa lui Kaspar. După două zile, m-am trezit în cameră cu colonelul Kaspar-Koenig. M-a îmbarcat, fără prea multe lămuriri, în maşină şi m-a dus la Darmstadt. Imediat după sosirea mea aici, mi s-au repartizat, într-o vilă, o cameră confortabilă, mobilată frumos, şi o altă încăpere, care urma să-mi servească de birou.

La Darmstadt

Oraşul era o uriaşă ruină. Grupa lui Kaspar era instalată într-o vilişoară, una din puţinele scăpate întregi după bombardamente.

Organizaţia anticehoslovacă din care făcea parte această grupă fusese înfiinţată de C.I.A., care o conducea şi o finanţa, deşi, formal, era subordonată Consiliului Cehoslovaciei libere, compus din foste personalităţi politice. Conducerea directă a ei era asigurată de colonelul Charles Katek. Organizaţia fusese împărţită în cîteva grupe, dispuse în diferite locuri din zona americană a Germaniei. Fiecare grupă era comandată de un fost ofiţer ceh.

Şeful unei grupe de spionaj avea la dispoziţie o clădire cu birouri şi camere pentru locuinţele lucrătorilor statului-major, apoi vile conspirative pentru instructajul agenţilor.

Grupele de spionaj erau complet camuflate. Vilele puse la dispoziţia lor purtau diverse denumiri oficiale. Grupa noastră era acoperită, de pildă, ca agenţie de construcţii, iar colonelul Kaspar figura ca inginer şef. Vila era înconjurată de un gard viu, care o ascundea privirilor. Personalul de serviciu (bucătăreasa, trei îngrijitoare şi grădinarul) sosea dimineaţa la ora 6 şi lucra pînă seara tîrziu. După plecarea acestuia, în prezenţa colonelului Kaspar, se ardeau în pivniţă materialele scrise care nu mai prezentau interes.

Pentru călătorii, membrii grupei erau obligaţi să folosească numai cele două maşini ale unităţii sau taxiul aflat la dispoziţia americanilor.

Pe adresa vilei nu se trimiteau scrisori. Corespondenţa oficială sosea la poşta de campanie, iar scrisorile particulare, la adrese conspirate. După aducerea corespondenţei la sediul grupei, aceasta era deschisă şi examinată de Kaspar şi numai după aceea repartizată destinatarilor.

Corespondenţa scrisă cu persoane din Cehoslovacia nu era admisă.

Toţi purtau nume conspirative. De exemplu, în paşaportul ce mi s-a dat, mă numeam William Wronsak, iar în legitimaţia pe care o foloseam în relaţiile cu nemţii aveam numele de Hans Joachim von Richter.

De asemenea, faţă de anumite persoane mi s-a indicat să mă recomand doctorul Greys. În afară de acestea am mai avut şi cîteva nume ocazionale.

Sarcina mea în cadrul grupei colonelului Kaspar consta în urmărirea detaliată a presei şi radioului cehoslovace, în selecţionarea ştirilor şi în întocmirea, pe baza lor, a unor buletine, care erau traduse apoi în engleză şi trimise colonelului Charles Katek. Acesta punea un accent deosebit pe culegerea de informaţii din cotidianul „Obrana lidu", care, în acea perioadă, publica numele ofiţerilor, funcţiile lor de comandă, avansările, decorările, transferările, mutările în alte unităţi etc. În afara presei centrale, urmăream şi diverse ziare regionale, raionale, uzinale sau locale. Cea mai mare parte a presei mi-o aducea sergentul american John, de la colonelul Katek, care o primea cu poşta diplomatică de la ambasada americană din Praga.

Şeful sectorului militar era colonelul Cambala, cu numele conspirativ Joe. Acesta, în timpul celui de-al doilea război mondial, fusese comandant de batalion în armata slovacă şi colaborase cu o grupă de partizani. De asemenea, acţionase în cadrul Insurecţiei naţionale slovace din 1944. Datorită meritelor dobîndite în luptă a fost promovat şi trimis în 1945 să studieze la Moscova la Academia militară Frunze. După doi ani a fost însă eliminat pentru beţii notorii şi viaţă imorală. Un an mai tîrziu, după evenimentele din februarie, a trebuit să plece din armată pentru aceleaşi lipsuri. Cam odată cu mine trecuse în Germania, luînd cu sine diferite materiale didactice de la Academia Frunze.

Cambala i-a plăcut foarte mult lui Kaspar. I s-a părut omul cel mai potrivit pentru a conduce sectorul militar al statului-major.

Sectorul aviatic al statului nostru major era condus chiar de colonelul Kaspar, deoarece aviaţia era pasiunea lui. Dealtfel nici nu găsise pentru acest sector un specialist aşa cum dorea el.

În ce mă priveşte, mă familiarizam destul de greu cu activitatea grupei, deoarece eram singurul civil în acest stat-major militar. Între timp evenimentele au început să se precipite. La 18 iunie 1949 în zonele ocupate de puterile occidentale s-a înfăptuit reforma monetară. Vechile bancnote

au încetat să mai circule ; a fost introdusă marca apuseană. Autorităţile de ocupaţie sovietice declară atunci banii emişi în zonele apusene ca nuli în zona sovietică şi în Berlinul răsăritean. La miezul nopţii se suspendă circulaţia dintre zona sovietică şi celelalte zone. Comandantul suprem al administraţiei de ocupaţie sovietice — mareşalul Sokolovski — a declarat mai tîrziu această măsură ca provizorie, fiind determinată de necesitatea apărării în faţa avalanşei vechilor bancnote anulate în Berlinul apusean. Patru zile mai tîrziu s-a aplicat reforma monetară şi în zona sovietică. Cele două părţi ale Germaniei s-au despărţit şi prin această barieră.

În presa apuseană a început să se vorbească de blocada Berlinului.

Consecinţele acestor măsuri pentru statul nostru major au fost considerabile. Colonelul a decretat stare de alarmă. Am împachetat toate documentele importante în lăzi de fier căptuşite cu azbest, iar mapele mai puţin importante le-am ars. Camioane militare americane ne-au mutat la Karlsruhe şi la Teging, mai aproape de graniţele cehoslovace.

Kaspar a fost cuprins de o adevărată febră războinică.

— Gata, războiul este foarte aproape, ne-a încredinţat el.

Era complet schimbat, plin de energie şi elan. Nu numai pentru că în urma acestor evenimente s-au plătit salarii de pînă la zece ori mai mari decît în perioada anterioară, ci şi pentru că i se oferea prilejul să-şi pună în evidenţă cunoştinţele şi experienţa în domeniul militar.

Toate pregătirile făcute atunci s-au dovedit însă zadarnice. Războiul nu a izbucnit. Marile puteri apusene au decis să creeze un pod aerian pînă în Berlinul apusean.

Şi astfel, după puţin timp, am încărcat din nou lăzile în camioane militare şi le-am transportat înapoi la Darmstadt. Colonelul avea un aer melancolic, plictisit. Admira podul aerian, dar nu era de acord cu el.

— Eu nu-i înţeleg pe americani. Să aibă un asemenea prilej şi să nu-l valorifice ! mi s-a plîns el.

Odată cu reluarea activităţii normale au început şi vechile sîcîieli. Mie, de pildă, îmi sosea cu mare neregularitate presa cehoslovacă. Din această cauză lucram deseori în asalt, iar buletinele le parveneau americanilor cu multă întîrziere. Enervat, Katek reproşa mereu ambasadei americane din Praga şi şefilor grupelor de spionaj că nu iau măsuri energice pentru asigurarea transportului regulat al ziarelor. Cel mai frămîntat de această situaţie părea Kaspar. Într-o zi însă a năvălit în

biroul meu şi, zîmbind, m-a anunţat că problema este ca şi rezolvată.

Comandantul lagărului din Ludwigsburg, generalul Vlk, descoperise printre fugarii din lagăr un contrabandist foarte abil, Vlasek, care îl asigurase că poate să ne furnizeze regulat ziarele cehoslovace.

Colonelul mi-a trasat sarcina să discut cu Vlasek şi să stabilesc condiţiile de colaborare. Am plecat după acesta înarmat cu mai multe scrisori din partea lui Katek. Contrabandistul mai colaborase în trecut cu Katek în Cehoslovacia. Vlasek a acceptat condiţiile colaborării şi a trecut imediat la fapte.

În fiecare săptămînă, într-o zi stabilită, el aştepta în sala gării din Nürnberg. Cînd sosea Orient-expresul, se urca în tren şi intra în vagonul restaurant. Acolo lua legătura cu un chelner ceh cunoscut, care-i înmîna un cufăraş. După aceea, întrucît nu voia să aibă de-a face cu poliţia, date fiind situaţia sa şi caracterul acţiunii întreprinse, nu cobora el însuşi cu ziarele, ci ieşea pe culoarul vagonului, deschidea fereastra şi, cînd trenul ajungea în dreptul unui loc stabilit, unde aştepta fiul său, arunca cufăraşul lîngă linia ferată. Acesta era ridicat apoi de tînărul Vlasek şi dus la locul hotărît.

La un moment dat Vlasek a început să se teamă că fiul său ar putea fi prins. L-am informat imediat despre aceasta pe Kaspar. I s-a procurat atunci contrabandistului o adeverinţă pentru poliţia germană, în care se menţiona că, în cazul reţinerii lui sau a fiului său, să fie înştiinţate imediat organele americane.

Înainte de a suna gongul

În următoarele săptămîni am lucrat în clipele mele libere şi ca documentarist al statului-major. Cînd terminam de colecţionat ştirile din Cehoslovacia, completam buletine de identitate, legitimaţii şi alte acte false pentru agenţii noştri care erau trimişi în Cehoslovacia. Încă de la început am observat că se putea foarte uşor sesiza că sînt false, deoarece erau confecţionate din hîrtie frumoasă, compactă, fără fibre lemnoase, pe cînd cele originale aveau o hîrtie de calitate inferioară, similară celei de ziar.

M-am hotărît să-l fac atent pe Kaspar. Colonelul m-a ascultat liniştit şi, pe un ton batjocoritor, mi-a spus:

— Ce puteţi cere de la americani? Dealtfel, legitimaţiile le dăm curierilor mai mult pentru un somn liniştit, decît pentru o folosire reală. Dacă se ajunge la legitimare, e aproape sigur că au păţit-o.

Am fost surprins de indiferenţa sa faţă de soarta agenţilor noştri. Mai tîrziu mi-am dat însă seama că era întotdeauna foarte preocupat numai de siguranţa lui şi, într-o oarecare măsură, de aceea a colaboratorilor săi celor mai apropiaţi. Această atitudine m-a amărît mult, pentru că cu puţin înainte tocmai mă împrietenisem cu unul dintre oamenii care erau nevoiţi să folosească astfel de acte.

Acesta locuia la acelaşi etaj cu mine într-o vilă din Darmstadt. Îl chema Slovak Juraj Savik-Tommy şi era un băiat dezgheţat, vesel şi foarte prietenos. Stînd cu el de vorbă, am aflat că în timpul cît fusese partizan îl cunoscuse pe fratele meu Ferdinand, pe care îl admira foarte mult. Aceasta a contribuit la apropierea noastră. Cum eram vecini de cameră, seara, iar adesea şi noaptea, încălcînd interdicţia şi nerespectînd ora de stingere, stăteam împreună foarte mult. În astfel de cazuri, ca să-i fac plăcere lui Juraj Savik, care era slovac, foloseam în discuţiile noastre numai slovaca.

Era un foarte bun cunoscător al graniţei pe o porţiune destul de mare precum şi al particularităţilor populaţiei din acea zonă. De obicei trecea în Cehoslovacia cu o vioară sub braţ ori cu o coroană de înmormîntare pe umeri. Datorită înfăţişării sale făcea pe deplin impresia de localnic, care se grăbeşte fie să cînte la o petrecere de nuntă, fie să participe la înmormîntarea unei rude.

Desigur, nu întotdeauna trecerea frontierei se desfăşura fără incidente. Îmi amintesc, de pildă, că într-o seară a venit acasă beat şi, agitînd în mînă o sticlă de coniac, mi-a spus plin de bună dispoziţie că el s-a născut a doua oară şi că intenţionează să serbeze cu mine acest eveniment. Văzînd că nu pricep, mi-a povestit că tocmai s-a întors din ţară şi că grănicerii cehi l-au descoperit şi au tras după el, dar că, fiind ceaţă, nu l-au nimerit. Mi-a mai mărturisit însă că simte nevoia să bea nu numai pentru că a scăpat cu viaţă, ci şi de necaz, întrucît iarăşi s-a întors cu sacul gol. Cel cu care se întîlnise — un oarecare Zakolsky — nu i-a dat materialele promise. Auzind despre cine era vorba, mi-am stăpînit cu greu nerăbdarea de a afla mai multe date despre acesta spre a stabili dacă era una şi aceeaşi persoană cu cea pe care o contactasem eu. Juraj — încălcînd şi de această dată regulile conspirativităţii — mi l-a descris însă destul de detaliat, astfel

că mi-am dat seama că despre aceeași persoană era vorba. După părerea lui, Zakolsky era un mare șmecher, care ne ducea pe toți de nas, deoarece de șapte ori pînă atunci venise la întîlniri — pentru care el, Juraj, trecuse tot de atîtea ori frontiera — fără să aducă planurile promise lui Kaspar referitoare la unele poduri și aeroporturi.

În aceeași noapte Juraj m-a informat că în curînd urmează să vină la Kaspar cumnata sa, Klara Fedakova. Auzisem despre ea că în Cehoslovacia lucrase într-un minister și că era o femeie inteligentă și frumoasă.

— Cu ocazia acestei călătorii — mi-a mai spus la un moment dat Juraj — am vorbit și cu Ferda.

Am rămas încremenit. Dacă o fi aflat că fusesem membru al Partidului Comunist Cehoslovac? Întîlnirea cu Ferda va fi fost întîmplătoare sau premeditată? Juraj să fi procedat astfel din proprie inițiativă sau din ordinul lui Kaspar?

— Am adus de la el unele hîrtii de-ale tale, legitimația de partizan și două certificate școlare, a continuat Juraj.

Am înghițit în sec și am dat să spun ceva, dar n-am reușit să-mi descleștez fălcile. Mi-am dat însă imediat seama că trebuie să mă stăpînesc, deoarece, în eventualitatea că nu a aflat nimic, riscam să-i atrag eu însumi atenția.

Am căutat deci să ascult relatările lui Juraj cu un aer cît mai degajat. Nu-mi dau însă seama dacă am reușit într-adevăr să fiu convingător. În minte mi se succedau cu repeziciune o mulțime de întrebări. Cum o fi reacționat Kaspar la aflarea veștii că sînt membru de partid și încă din 1931? Sau poate că Juraj nu i-a spus încă nimic? Ce-i voi spune cînd mă va întreba de ce am tăcut? Știam că aici era suficient să fi fost numai membru de sindicat sau al Asociației cehoslovace pentru strîngerea legăturilor de prietenie cu U.R.S.S. pentru a fi imediat taxat drept comunist.

Ce aș fi putut deci să-i răspund lui Kaspar? Că m-am temut să-i spun adevărul? Ca să nu devin suspect, n-am avut curajul să-i cer lui Juraj amănunte cu privire la discuția avută cu Ferda.

A doua zi, din cauza acestor probleme, m-a durut capul. Pîndeam fiecare privire a colonelului. Așteptam ca dintr-un moment într-altul să mă cheme la el în birou. Însă nu s-a întîmplat nimic deosebit. Nici în zilele următoare nu am remarcat vreo schimbare în atitudinea lui. Situația aceasta de incertitudine mi se părea însă insuportabilă. De aceea m-am decis să reiau, sub un pretext oarecare, discuția cu Juraj și să încerc să aflu de la el care este realitatea.

Prilejul de a sta de vorbă cu acesta s-a ivit chiar în ziua următoare. El mi-a reprodus discuția pe care a avut-o cu Ferda fără să pomenească nici un cuvînt despre problema care mă interesa. Totodată, din nou mi s-a părut foarte sincer și prietenos. Între timp a început să mă preocupe altă idee: presupunînd că Ferda nu a vorbit nimic în legătură cu situația mea politică în fața lui Juraj, dacă o va face cu alt prilej? Sau dacă va vorbi față de vreun alt om al lui Kaspar? Dealtfel, același lucru l-ar putea face și rudele sau prietenii mei. Atunci mi-a încolțit în minte un plan: să-i scriu lui Ferda o scrisoare, pe care să i-o trimit prin Juraj atunci cînd acesta va face un nou drum în Cehoslovacia. Îl voi ruga pe Ferda să tacă și să asigure și tăcerea prietenilor și a rudelor. Pentru răspuns, voi indica o adresă de retur la post-restant în Frankfurt.

O bună bucată de timp m-am împotrivit tentației de a trece la acțiune, considerînd-o riscantă. Într-o zi însă n-am mai rezistat. Am luat o foaie mică de hîrtie și am început să scriu. „Dragă frate! Sînt bine, am un serviciu, dar nu sînt în lagărul de fugari..." În acea clipă a sunat însă gongul anunțînd prînzul. Cum respectarea programului era obligatorie, a trebuit imediat să mă ridic și să plec spre sala de așteptare care se învecina cu cea de mese.

Cînd am coborît pe scară către sufragerie m-a cuprins iarăși îndoiala în sinceritatea lui Tommy. Știam că obișnuia să mijlocească corespondența între fugarii cunoscuți și rudele lor din republică. Dar dacă totuși i-ar fi înmînat scrisoarea mea colonelului? Această idee m-a înspăimîntat atît de tare încît, fără a mai sta pe gînduri, am intrat la W.C., am rupt foaia pe care abia începusem să scriu și am aruncat bucățelele de hîrtie în scoica closetului, după care am tras apa.

Am intrat apoi în sala de așteptare. La scurt timp după mine a intrat colonelul Kaspar-Koenig și s-a așezat într-un fotoliu cu un ziar în mînă.

Ca să pot gîndi în liniște, am luat și eu un ziar, simulînd că citesc. Deodată am băgat de seamă că am degetele pătate de cerneală. M-am ridicat atunci și am mers la toaletă să-mi spăl mîinile. Încă nu învîrtisem robinetul cînd am zărit pe o etajeră o hîrtie vîrîtă sub scrumieră. Am pășit mai aproape și am recunoscut una din bucățelele componente ale scrisorii pe care o aruncasem în W.C. Pentru o clipă mi s-a tăiat respirația. Am înțeles că am comis o gravă greșeală cînd nu am controlat dacă apa luase toate bucățelele de hîrtie cu ea. Cineva scosese acea hîrtie afară și o pusese sub scrumieră.

Am virît imediat hîrtia în buzunar și, fără să mă mai spăl pe mîini de cerneală, am plecat spre sala de așteptare. M-am așezat din nou în fotoliu și am început să răsfoiesc ziarul. Curînd după aceea bucătăreasa a deschis ușa sufrageriei și ne-a anunțat că putem servi masa.

Colonelul, în timpul prînzului, s-a comportat normal, astfel că nu mi-am putut da seama dacă el fusese cel ce găsise fragmentul de scrisoare. La puțin timp după masă m-a chemat însă în biroul lui și m-a întrebat :

— William, într-o clipă și fără să te gîndești, răspunde-mi la această întrebare. Cui ai scris ?

Aveam răspunsul pregătit.

— Domnule colonel, am vrut să scriu în lagărul de fugari de la Lechfeld lui Jelinek, cu care mă cunosc din perioada primei republici.

— Jelinek e fratele dumneavoastră ? a ridicat el tonul.

— Înaintea războiului am făcut parte din aceeași grupă de cercetare. Or, după cum se știe, cercetașii foloseau între ei — conform regulamentului — apelativul „frate". Mulți dintre noi l-am păstrat și după aceea. În timp ce întocmeam însă scrisoarea mi-am adus aminte de interdicția de a folosi o limbă slavă și, cînd am plecat la masă, am rupt hîrtia și am aruncat-o în closet. Recunosc că am comis o mare greșeală că nu am controlat dacă apa a luat toate bucățelele din scrisoare. Vă rog să mă iertați...

Așezat adînc în fotoliu, Kaspar a dat din cap sceptic. Ședeam în fața lui ca un școlar. Mi-a explicat că și-a dat imediat seama că eu eram autorul, atît după scris, cît și după faptul că folosisem limba slovacă. Dealtfel, convingerea sa fusese confirmată și de ieșirea mea din sala de așteptare. Mi-a mai spus că apreciază totuși faptul că am recunoscut sincer greșeala săvîrșită. Cu aceasta discuția noastră s-a încheiat.

Salutări de la Elda

În statul-major au sosit treptat oameni noi, care au fost repartizați în funcție de necesități de către maiorul Vendelin. Acesta își făcuse studiile la Academia militară din Hranici, iar în timpul ocupației activase într-o grupă de partizani în

Moravia. După eliberare fusese trimis în zona apuseană a Germaniei ca membru al misiunii de repatriere. Evenimentele din februarie l-au găsit în Praga studiind la o școală militară. Folosindu-se însă de sprijinul atașatului militar francez, generalul Phillip, a fugit în Germania apuseană. Nu după mult timp am reușit să mă împrietenesc cu el.

Printre noii veniți se afla și maiorul Cermak, care a primit numele conspirativ Charlie. El urma să lucreze ca șofer al statului-major, deoarece acesta trebuia să cunoască bine limba engleză, pentru a se putea înțelege cu organele americane din serviciul de informații și cu polițiștii americani. De asemenea, trebuia să lucreze și ca rezident.

La conducerea sectorului care se ocupa de selecționarea datelor referitoare la organele de securitate din R.S.C. și din zona granițelor a fost numit un fost căpitan al Securității Naționale din Cehoslovacia, Zelenka. Acesta deținea în același timp și funcția de comandant al poliției I.R.O. în lagărul de fugari din Jägerhof. Nu locuia în statul-major, dar avea dreptul să vină aici pentru a preda referatele lui Kaspar.

Ținînd seama de creșterea personalului, Katek a mai repartizat grupei lui Kaspar încă o clădire, care a primit denumirea de „Casa Roucky". Aici a trecut cea mai mare parte a personalului. În vechiul sediu au rămas numai Kaspar, care și-a păstrat sectorul aviatic, Cermak, lucrătorul de administrație Juranek și eu, cu funcția de referent de presă și politic.

Într-o zi, la puțin timp după ce a luat sfîrșit această reorganizare, în clădirea noastră a intrat un necunoscut. Era înalt și avea cam 50 de ani. Ne-a salutat zîmbind și s-a îndreptat spre biroul colonelului Kaspar.

Intrigat de atenția pe care i-o acordau ceilalți, am întrebat cine este. Mi s-a răspuns scurt :

— Charles.

În acea seară, Kaspar a organizat în cinstea lui, în sala de așteptare, un „party". S-au servit coniac, wisky, vin roșu și alb. Au participat numai cîteva persoane : Kaspar cu soția sa, Juranek, Cermak și eu.

Colonelul Charles Katek era un conviv agreabil. Știam de la maiorul Kalina că are numele conspirativ Katkovo. Vorbea perfect ceha și se comporta degajat. Cu mine a discutat mai mult despre activitatea pe care o desfășurasem în Bulgaria. La un moment dat mi-a spus :

— Doctore, sînt foarte bucuros că faceți parte din grupa colonelului „Jerry". (Acesta era un alt nume conspirativ al colonelului Kaspar.) Un om cu o asemenea calificare ca a

dumneavoastră ne este necesar. Cînd în martie m-a întrebat colonelul de la ambasada americană din Praga dacă ne interesează persoana dumneavoastră, imediat i-am cerut să vă ajute să treceți granița. Sper că acum nu regretați pasul făcut?

Am răspuns în același ton.

— În nici un caz, domnule colonel. Permiteți-mi chiar să vă exprim recunoștința mea pentru tot ce ați făcut pentru mine.

— Doctore, nu cred că este cazul să-mi mulțumiți. Cînd am cerut să fiți ajutat eram sigur că și dumneavoastră, odată ajuns aici, veți sprijini munca noastră. Ceea ce dealtfel s-a și întîmplat.

Era deci clar că nu Kaspar i-a recomandat să fiu primit în grupă (cum încercase acesta în mod repetat să-mi lase de înțeles), ci însuși Katek acționase în direcția respectivă.

În zilele următoare am aflat și motivul vizitei lui Katek la noi.

În Cehoslovacia fusese arestat Jaroslav Balnik-Henry, cel care îmi fusese călăuză în timpul drumului la Bratislava. Ceva mai înainte fusese arestat „Alois", un alt foarte bun curier al grupei. Amîndoi îi cunoșteau pe Katek și pe Kaspar. Ei ar fi putut furniza securității cehoslovace foarte multe date despre componenții grupei noastre, clădirile în care ne desfășuram activitatea, colaboratorii din Cehoslovacia etc. Henry făcuse parte pînă la arestare din rezidentura unui fost cadru al Ministerului de Interne cehoslovac, Wehner, care locuia la Nürnberg. După ce discutase cu Kaspar cele întîmplate, Katek ordonase să-l aducă pe Wehner la sediu. La Nürnberg, pentru a lua legătura cu Wehner, am fost trimis eu. Am plecat imediat cu o mașină condusă de Cermak.

Pe drum acesta m-a întrebat dacă nu ar fi posibil să rămînem măcar o jumătate de zi în oraș, deoarece acolo are o cunoștință cu care ar fi bucuros să se vadă. Am fost de acord să facem asta înainte de a merge la Wehner. După despărțire am început să cutreier străzile Nürnbergului. Această plimbare constituia o schimbare plăcută în monotonia vieții mele de cazarmă. Priveam clădirile, vitrinele magazinelor, trecătorii și, fiindcă vremea s-a înrăutățit, am intrat într-o cîrciumioară. Vinul care mi-a fost servit nu mi-a plăcut : era acru și apos. Urmările războiului se resimțeau puternic în Germania : rațiile alimentare erau mici, cafeaua și țigările lipseau, calitatea produselor aflate pe piață lăsa, de regulă, de dorit. Nu eram obișnuit cu aceasta, deoarece o mare parte din alimentele și băuturile pe care le consumam noi proveneau din America.

Stăteam îngîndurat în fața paharului, cînd lîngă masa mea s-a oprit un bărbat în vîrstă și s-a înclinat ușor, cu țigara în mînă.

— Sînteți așa amabil ?

Am aprins bricheta iar el s-a aplecat să aprindă țigara. În acest moment mi-a șoptit în engleză :

— În buzunarul de la piept al pardesiului aveți o scrisoare de la fratele dumneavoastră. După citire o distrugeți !

Înainte să-mi revin din surpriză dispăruse.

Primul gînd care mi-a venit în cap a fost acela că mă aflu în fața unei provocări puse la cale de Kaspar care, probabil, vrea să se convingă dacă am distrus toate punțile de legătură cu cei din Cehoslovacia. Fără îndoială că nu-l lăsa să doarmă afacerea cu scrisoarea pe care am vrut s-o scriu „fratelui" Jelinek în lagăr. Trebuia deci ca în viitor să fiu și mai atent. Hotărît să acționez în acest spirit, m-am ridicat de la masă, am plătit, m-am îmbrăcat cu pardesiul și am ieșit în stradă.

Pipăind discret buzunarul, m-am convins că înăuntru se afla într-adevăr o hîrtie. Ardeam de nerăbdare să aflu ce conținea, dar nu voiam să fac un gest necugetat. M-am hotărît să-mi continui plimbarea pe stradă, iar în acest timp să verific dacă sînt urmărit. Treptat însă a început să mă obsedeze o întrebare : dacă totuși scrisoarea provenea într-adevăr din țară, iar Kaspar nu avea nici un amestec ? Nu-mi rămînea deci decît să văd ce cuprindea.

După ce am parcurs cîteva străzi și m-am convins că nu eram urmărit, m-am oprit într-un loc ferit de priviri, în spatele unor ruine, și am scos din buzunar scrisoarea. De la prima privire am recunoscut scrisul lui Ferdinand. Iată ce îmi scria :

„Mișa ! În sfîrșit am găsit prilejul să-ți pot scrie fără să te expun la vreun pericol. Mai înainte de toate primește salutări cordiale de la mine și, în special, de la mama. Săraca, nu este sănătoasă și nu se simte prea bine. Altfel noi o ducem bine. Ce-i cu tine ? Oricît mă străduiesc, nu pot să te înțeleg. Dacă cineva te cunoaște bine, gîndesc că tocmai eu sînt acela. Cum trăiești acum de fapt ? Ce faci ? Cum te simți ? Toate acestea sînt întrebări la care aș fi bucuros să știu răspunsul. Am găsit un om demn de încredere, care mi-a promis că te poate găsi fără să-ți creeze vreo neplăcere. Nu ți-l voi numi. Am stabilit cu el ca în clipa potrivită pentru tine, într-un loc sigur, să-ți transmită «salutări de la ELDA». De la el poți să afli mai multe despre noi. Dacă propunerea mea nu te va in-

teresa, să nu-i răspunzi în nici un fel. Dacă însă vei considera că ea poate fi acceptată, îi vei răspunde: «La drept vorbind, ce minuni faci?». El apoi îți va comunica problemele care, după părerea mea, ar putea să te intereseze. Eu aş dori foarte mult să se întîmple aşa. Ar fi în interesul nostru comun. Încă o dată te salută al tău ELDA.

P. S. Distruge imediat scrisoarea!"

Deşi conţinutul scrisorii mă intriga întrucîtva, nu puteam avea totuşi nici un fel de îndoieli asupra autenticităţii ei. În afara scrisului — care-i aparţinea lui Ferdinand — ea mai conţinea un amănunt cunoscut numai de mine, de mama şi de fratele meu: numele ELDA. În felul acesta îl strigam eu pe Ferdinand cînd eram mic, neputînd să pronunţ Ferda. În glumă mă mai adresam astfel fratelui meu şi în anii maturităţii, dar numai cînd eram singuri.

Era evident deci că Ferdinand folosise în scrisoare acest nume tocmai spre a mă convinge de autenticitatea ei. Aceasta însemna că trebuia exclusă ideea unei provocări din partea lui Kaspar. Implicit însă se năşteau o multitudine de alte dileme, cărora nu le puteam găsi răspuns. Ce anume avea, de pildă, să-mi comunice omul lui Ferda? Cum îl cunoscuse oare fratele meu? Cine era oare acest om şi cum reuşise să mă repereze? Oare, nu cumva... În minte îmi încolţi o idee care mă înspăimîntă. Nu cumva era omul securităţii cehoslovace? Faptul că omul lui Ferda ştiuse cum să mă găsească nu era oare legat de eventualele declaraţii ale celor doi curieri ai noştri arestaţi?

În timp ce raţionam astfel am scos plicul din buzunar, am aprins un chibrit şi i-am dat foc. Am ieşit apoi în stradă şi m-am îndreptat, sleit de puteri, spre locul unde urma să mă întîlnesc cu Cermak. După ce am ajuns la sediu şi în zilele următoare am pîndit în permanenţă reacţiile lui Kaspar. Deşi eram convins că nu-i vorba de o maşinaţie a lui, spiritul de prudenţă mă determina să nu-l scap din vedere.

Cam după vreo 10 zile, Kaspar a dat buzna în biroul meu. Era foarte furios. În Cehoslovacia fusese arestat un alt agent al nostru — Hromadka. Aceasta era o veste foarte proastă pentru mine, deoarece Hromadka era agentul meu. Îl trimisesem de puţin timp în ţară împreună cu alţi cinci oameni de-ai noştri. Kaspar, nu de mult, hotărîse ca, pe lîngă prelucrarea ziarelor şi munca de documentare, să îndeplinesc şi sarcina de rezident. Îmi repartizase şase agenţi, pe care, după instruire, i-am trimis în Cehoslovacia. Hromadka plecase primul.

După informaţiile noastre am aflat că a fost arestat chiar în locuinţa omului pe care trebuia să-l atragă de partea noastră. Căderea lui constituia însă şi un insucces al meu.

În aceeaşi zi am plecat la Ludwigsburg ca să ridic din lagăr lucrurile lui Hromadka. Ca să nu atrag atenţia celor din lagăr asupra mea, am coborît din maşină pe o stradă lăturalnică, hotărît să fac restul drumului pe jos. La o intersecţie, de mine s-a alăturat un bărbat de vîrstă mijlocie şi mi s-a adresat în germană:

— Bună ziua, domnule, caut lagărul pentru fugarii cehoslovaci. M-am rătăcit, aţi putea să mă sfătuiţi cum să ajung acolo?

Am răspuns că poate să meargă cu mine, deoarece tot acolo trebuie să ajung şi eu.

A mulţumit şi a zîmbit satisfăcut. După cîteva minute de mers, pe neaşteptate, mi s-a adresat din nou:

— Am să vă transmit salutări de la ELDA...

Pentru o clipă m-am oprit şi am simţit cum îngălbenesc. Apoi am pornit din nou. Bărbatul mă privea cu atenţie şi zîmbea neîntrerupt. Cînd a văzut că nu sînt capabil să scot un cuvînt, a adăugat repede:

— Aştept, domnule Panek. E suficient să spuneţi cîteva cuvinte şi eu imediat voi pleca cu convingerea că sînteţi de acord.

Eram atît de uluit, încît nu mai puteam gîndi ordonat, logic. Trebuia totuşi să-i răspund ceva. Dar ce? Dacă este omul lui Kaspar? Să mă las prins ca un găgăuţă? Asta nu! I-am răspuns atunci răstit:

— Domnule, nu înţeleg ce vreţi, şi să ştiţi că nu mă numesc Panek.

Bărbatul, în mod evident, a avut răspunsul deja pregătit, căci imediat s-a scuzat:

— Vă rog să mă iertaţi că v-am confundat. Nu vă supăraţi. La revedere!

A trecut pe partea cealaltă a străzii şi a dispărut în mulţime.

La întoarcerea din lagăr am predat personal lucrurile lui Hromadka în cancelaria statului-major şi am mers să mă culc cu scuza că nu mi-e bine. La urma urmei, nu minţeam. Într-adevăr îmi pocnea capul de durere. Să dorm însă nu am reuşit. Mereu mă năpădeau gînduri sumbre în legătură cu viitorul meu.

În zilele care au urmat m-am mai liniştit puţin. Duminică dimineaţa am plecat spre biserica din Darmstadt. Deşi

eram ateu, începusem să frecventez biserica pentru a-i da satisfacție lui Kaspar.

Abia m-am așezat însă pe locul obișnuit, în banca a doua, că lîngă mine a luat loc „omul meu" din Ludwigsburg. L-am recunoscut imediat. Nu am arătat însă nicidecum că mă deranjează, ci am simulat că încep să citesc în cărticica de rugăciuni. Asemenea cărți erau destule pe bănci, datorită grijii conducerii bisericii. După cîteva clipe, bărbatul m-a atins ușor cu cotul și mi-a șoptit :

— Pagina treizeci și nouă.

Fără să mă grăbesc am frunzărit cartea și, la pagina menționată, am găsit o foaie mică în care era scris cam așa :

„Alte salutări de la ELDA. Prudența este mama înțelepciunii. Dar fiți înțelept cu măsură. Ați trimis acasă cinci oameni. Vreți să revină ? Voi putea să aranjez aceasta. Răbdarea are limitele ei. Timpul nu așteaptă. Dacă peste paisprezece zile, la sfîrșitul slujbei religioase, lăsați cărticica pe bancă deschisă la pagina treizeci și nouă, înseamnă că sînteți de acord".

Încă de la primele rînduri mi s-a spulberat orice îndoială : aveam de-a face cu organele de securitate cehoslovace. Îmi făceau cunoscut că au înțeles prudența și neîncrederea mea dar că se grăbeau. Îmi dădeau paisprezece zile de gîndire. Dacă nu mă decideam, aveam de suportat consecințele : agenții mei ar fi fost arestați, iar eu ar fi trebuit să răspund în fața lui Kaspar.

Intuiseră exact punctul meu cel mai vulnerabil. Arestarea lui Hromadka era deci menită doar să-mi demonstreze că pot lua oricînd măsurile pe care le consideră necesare față de agenții mei. În timp ce judecam febril, străduindu-mă să nu-mi trădez starea de tulburare în care mă aflam, l-am zărit cu coada ochiului pe vecinul meu cum s-a ridicat de la locul său și s-a îndreptat spre ieșire.

Timp de o săptămînă nu am putut face nimic cum trebuie. Eram nervos, obosit, plictisit. Mă așteptam ca din moment în moment Kaspar să dea buzna peste mine și să mă întrebe ce s-a întîmplat. Duminică dimineața, conform obiceiului pe care-l luasem aici, m-am dus la biserică. Speram că schimbarea de atmosferă mă va relaxa puțin. Lucrurile însă nu s-au petrecut astfel. Starea de tensiune nervoasă nu m-a părăsit nici un moment. Continuam să caut cu înfrigurare o cale de ieșire din impas. Dar orice soluție la care ajungeam mi se părea plină de riscuri. Trebuia, totuși, să mă decid. Îmi dădeam bine seama că amînarea cu încă o săptămînă a hotărîrii nu rezolva nicidecum problema. În schimb riscam să mă îmbolnăvesc de nervi sau să atrag atenția lui Kaspar asupra mea. Întorcînd capul, l-am zărit, aproape de intrare, pe „omul meu".

Am pus atunci cartea de rugăciuni pe bancă, m-am ridicat și am ieșit. Aveam senzația că toate privirile sînt ațintite asupra mea. Nu m-am uitat însă nici în stînga, nici în dreapta.

Zarurile fuseseră de-acum aruncate. Pe bancă, în urma mea, cartea de rugăciuni se afla deschisă la pagina treizeci și nouă.

Medalionul

M-am simțit dintr-o dată ușurat de parcă mi s-ar fi luat o povară grea de pe umeri. Mai mult, a început chiar să mă cuprindă un fel de curiozitate să aflu ce sarcini intenționează organele de securitate cehoslovace să realizeze cu ajutorul meu. Treptat, în zilele următoare am simțit că revin la starea mea obișnuită.

În această situație mi-a făcut plăcere propunerea colonelului de a mă deplasa pînă la Frankfurt spre a aduce de la un om al nostru un pachet cu 15 buletine de identitate cumpărate de americani de la fugarii din Cehoslovacia. Buletinele de acest fel erau încredințate, de regulă, agenților noștri trimiși să acționeze în țară.

Înainte de plecare l-am întrebat pe colonel dacă, cu această ocazie, pot să fac o vizită particulară unei cunoștințe — Vera Zemkova — despre care aflasem că trăiește la Frankfurt. Cu ea mă cunoșteam dinaintea războiului, cînd studiaserăm împreună la Bratislava. După ce fugise din țară, trimisese o scrisoare unor rude din America prin care le ceruse ajutorul s-o scoată din lagărul de fugari. Acestea reușiseră să-i facă rost de un loc bine plătit în administrația armatei americane și de o locuință confortabilă. I-am spus toate acestea lui Kaspar pentru a-i îndepărta suspiciunile cu privire la cunoștința mea. M-a învoit s-o vizitez dar mi-a amintit iarăși despre necesitatea de a fi vigilent.

La sosirea în oraș, ca de obicei, am parcat mașina într-un cartier depărtat și am pornit pe jos spre adresa unde se afla

omul nostru de la care trebuia să ridic legitimațiile. Mă grăbeam, ca să-mi rămînă cît mai mult timp liber.

La primul etaj al casei, am sunat la ușă. Pe plăcuța de pe ușă era scris cu litere decorative: Karl Schneider. Dinăuntru, un glas cunoscut m-a invitat primitor:

— Poftiți, doctore Mike, intrați!

Schneider, în discuțiile cu mine, folosea întotdeauna limba engleză, pe care o cunoștea foarte bine. Îmi făcea plăcere să discut cu el, fiind un bărbat agreabil. Datorită însă unor reticențe oarecum explicabile în munca noastră, precum și faptului că ne întîlneam destul de rar și atunci pentru puțin timp, nu am reușit totuși să spargem gheața dintre noi.

— Ați venit pentru transport? m-a întrebat el și a deschis un mic seif. A scos un pachet și l-a pus pe masă.

— Aveți aici 15 bucăți.

Le-am luat și am început să le număr. Cînd am terminat le-am introdus în servietă și m-am pregătit de plecare.

— Doctore Mike, aș vrea să discut ceva cu dumneavoastră, mi s-a adresat el. Nu-mi surîdea deloc perspectiva de a zăbovi tocmai atunci, dar m-am gîndit că nu-i momentul să-l refuz. M-am resemnat deci și am luat loc într-un fotoliu.

Schneider a închis ușa seifului, apoi s-a întors brusc spre mine și m-a întrebat:

— Ați primit de curînd o scrisoare personală?

Am înghețat. Știa deci că primisem o asemenea scrisoare. Dar la care se referea oare? La cea introdusă în buzunarul pardesiului ori la cea care-mi fusese transmisă în biserică? Sau poate nu știa de nici una iar totul nu era decît un truc pus la cale de Kaspar pentru a mă verifica? Trebuia, prin urmare, să mă eschivez de la un răspuns precis și să încerc să aflu ce anume cunoștea.

I-am răspuns atunci pe un ton cît mai indiferent:

— Nu știu la ce scrisoare vă referiți.

— Să zicem că la una primită pe o cale „discretă".

— O cale „discretă"? am simulat eu mirarea, străduindu-mă însă, pe cît puteam, să nu-mi trădez cumva emoția puternică pe care mi-o crease această precizare.

— Doctore Mike, — a continuat el — dacă, de pildă, cineva v-ar introduce, fără a fi observat de vreo altă persoană, o scrisoare în buzunarul de la piept al pardesiului, nu credeți că aceasta ar fi o cale „discretă" de a vă transmite o comunicare?

Iată dar că se mai lămurise o problemă: era vorba de prima scrisoare. Totodată rezulta că Schneider cunoștea bine

modul cum se procedase pentru a-mi fi transmisă. Acest lucru însă îl puteau cunoaște la fel de bine atît cei ce înfăptuiseră acțiunea respectivă, cît și eventualii lor urmăritori. În acest caz Schneider din ce tabără făcea parte? Ca să aflu trebuia deci să continui jocul. Ca atare, l-am aprobat, cu aerul unei persoane căreia i se cere părerea într-o problemă oarecare:

— Într-adevăr, poate fi o cale „discretă" de transmitere a unei scrisori.

Schneider a zîmbit și, după ce m-a privit o clipă scrutător, m-a întrebat din nou:

— Deci n-ați primit nici o scrisoare în acest fel?

— V-am răspuns deja. Dar... mă rog, dacă vă convine acest joc, îl putem continua. Nu am nimic împotrivă. Aș putea spune chiar că mă amuză.

— Nu am o astfel de intenție, doctore Mike, și, ca să vă conving, am să trec direct la fondul problemei. Vă transmit salutări de la ELDA...

Cînd am auzit aceasta, cred că am rămas de-a dreptul cu gura căscată, pentru că nu mă așteptasem ca securitatea să aibă un om al său chiar în acest punct cheie din cadrul organizației. Mi-am revenit însă repede, deoarece îndoiala a pus din nou stăpînire pe mine. Dacă totuși mă înșel, iar Schneider cunoaște de la Kaspar acest amănunt? De pildă, ar fi fost oare imposibil ca oamenii lui Kaspar să se fi ținut după cel ce mă acostase în Ludwigsburg și să-l fi interceptat, reușind astfel să intre pe fir?

Intuind ce se întîmplă cu mine, Schneider m-a privit cîtva timp în tăcere, după care s-a aplecat spre un sertar întredeschis, a scos din el o cutiuță și mi-a întins-o peste masă.

— ELDA vă trimite aceasta ca amintire...

În cutiuță se afla un medalion pe care cîndva l-a purtat la gît mama mea. Vederea lui mi-a readus în minte imagini îndepărtate ale copilăriei, ale mamei, ale fratelui meu, de care eram nedespărțit.

Am oftat ușurat. Așadar Schneider era totuși omul securității cehoslovace. Este adevărat că încă din momentul cînd începuse să mă chestioneze îmi încolțise în minte bănuiala că și el ar putea să facă același joc dublu ca și mine, dar, chiar și acum cînd constatasem că aceasta era realitatea, tot îmi venea greu s-o accept.

Am introdus apoi medalionul în cutiuță și am vrut să-l întreb ceva despre Ferdinand, dar mi-am dat seama că uitasem lucrul cel mai important. Ca atare, i-am spus, străduin-

du-mă să nu fac vreo greşeală, parola. A fost rîndul lui să ofteze uşurat.

După aceea a urmat instructajul obişnuit în astfel de situaţii. În cadrul colaborării cu securitatea cehoslovacă, eu trebuia să furnizez date cu privire la identitatea, sarcinile şi datele călătoriilor agenţilor lui Kaspar trimişi în republică, organizarea statului-major, schimbările de personal din cadrul acestuia etc. Îmi revenea, de asemenea, sarcina să verific ori să completez diferite informaţii obţinute de securitatea cehoslovacă de la alte surse.

Am stabilit apoi împreună sistemul de legătură, „căsuţele poştale", modul de cifrare a comunicărilor, condiţiile de remunerare şi alte probleme menite să asigure o colaborare corespunzătoare.

Apoi Schneider m-a întrebat cum mă simt în grupa lui Kaspar.

I-am spus că nu mă simt în largul meu, pe de o parte, datorită izolării de lume şi relaţiilor prea rigide din grupă impuse de Kaspar, iar pe de altă parte, din cauza unui sentiment de incertitudine, întrucît nu excludeam posibilitatea ca el să afle de apartenenţa mea îndelungată la Partidul Comunist Cehoslovac.

Schneider m-a liniştit însă. Pentru Kaspar — mi-a explicat el — hotărîtor este faptul că sînt foarte bine văzut de americani. O excelentă recomandare mi-au făcut-o chiar diplomaţii americani. Mai întîi diplomatul Heath, secretar de legaţie la Cleveland, apoi ataşatul militar, colonelul Yatzevitch, pe care îl cunoscusem la Sofia. În privinţa apartenenţei mele la partid de asemenea nu trebuia să-mi fac griji, deoarece securitatea cehoslovacă, încă din momentul cînd stabilise că am luat legătura cu colonelul Michel pentru a-i solicita sprijinul să ajung în străinătate, luase măsuri ca despre trecutul meu politic să nu se afle nimic tocmai pentru că se sconta pe o viitoare colaborare.

Apoi Schneider m-a avertizat că, în pofida încrederii pe care Kaspar mi-o acordă, nu trebuie să uit de verificările de rutină pe care le fac oamenii săi. Ca linie de conduită generală mi-a indicat să mă străduiesc să-mi îndeplinesc ireproşabil obligaţiile de serviciu şi să nu caut să ascund eventualele insuccese. Pentru a mă feri de eşecuri voi fi ajutat şi de organele de securitate cehoslovace. În acest sens, pentru început, nu vor lua nici un fel de măsuri care să împiedice plecarea celor cinci agenţi ai mei din ţară.

Armata de „eliberare"

La începutul anului 1950, prin toate lagărele de fugari cehi din Germania occidentală s-a auzit că mulţi dintre ofiţerii şi subofiţerii cehoslovaci fugiţi din ţară s-au constituit într-o armată care urma ca, la momentul oportun, să declanşeze o amplă operaţie împotriva noului stat cehoslovac. Oamenii din grupa noastră nu au acordat atenţie acestei ştiri, considerînd-o un simplu zvon ca atîtea altele. Într-o seară însă a intrat în camera mea maiorul Vendelin-Cyril şi mi-a povestit că a făcut cunoştinţă, cu cîteva luni mai înainte, cu profesorul Zemlicka, în jurul căruia se grupaseră numeroşi ofiţeri şi subofiţeri cehoslovaci fugiţi din ţară.

Mi-a vorbit cu o înflăcărare neobişnuită, pe care am înţeles-o ulterior, cînd mi-a mărturisit că în cadrul armatei respective, în funcţia de şef al statului-major a fost ales, după lungi dezbateri, el, Vendelin.

L-am întrebat cu prudenţă dacă l-a anunţat pe colonelul Koenig despre noua lui funcţie.

Mi-a confiat că, deocamdată, sînt singurul din grupă care cunoaşte acest lucru şi că mi-a spus tocmai pentru că are încredere în mine. Dealtfel, m-a încredinţat el, a vorbit cu mine aşa deschis pentru că în viitorul guvern cehoslovac proiectat de Zemlicka eu fusesem inclus ca ministru al afacerilor externe. Avînd o carieră diplomatică anterioară şi experienţă în activitatea actuală eram considerat cel mai indicat pentru această funcţie.

Îmi dădeam perfect seama de ridicolul situaţiei în care m-aş fi găsit dacă s-ar fi aflat că fusesem inclus în acest aşa-zis guvern. De aceea i-am spus :

— Am o singură condiţie. Vreau de la dumneavoastră cuvîntul de ofiţer că nu veţi spune profesorului Zemlicka nici altcuiva vreun cuvînt despre discuţia noastră. De asemenea nu veţi face nicăieri cunoscut faptul că voi fi viitorul ministru cehoslovac de externe. În special aceasta nu trebuie să ajungă la urechile colonelului Koenig.

Mi-a promis şi a plecat să se întîlnească cu alţi prieteni ai săi gata să croiască noi planuri, tot atît de fanteziste. După cîteva zile a venit din nou la mine ca să mă roage să-i traduc în limba slovacă un apel către compatrioţii din ţară dispuşi să le ajute materialiceşte gruparea.

Cînd am fost gata, Vendelin a luat hîrtia şi mi-a comunicat conspirativ că lucrurile avansează cu paşi uriaşi în di-

recția scontată. Despre aceasta l-a informat azi și pe Koenig. Colonelul se interesează cu însuflețire de întreaga acțiune și a făgăduit ajutorul americanilor. A spus însă că nu depinde de el, ci de Katek. La cererea lui Koenig, el, Vendelin, a dat lista cu numele tuturor agenților care, acasă, lucrează pentru organizație. Colonelul a avut numai cuvinte de laudă pentru modul cum acționează oamenii lui Zemlicka.

Aflînd toate aceste lucruri, l-am întrebat dacă i-a spus ceva lui Kaspar despre includerea mea ca viitor ministru al afacerilor externe în guvernul lui Zemlicka, întrucît aceasta ar putea să-mi complice neplăcut viața. Mi-a declarat însă că pot să fiu pe deplin liniștit, deoarece el își respecta cuvîntul dat.

Mă întrebam însă cu teamă ce se va întîmpla dacă dintr-o neatenție scapă vreun cuvînt în legătură cu acest aspect față de Kaspar. Reflectînd după plecarea lui Vendelin, am ajuns la concluzia că cel mai înțelept lucru ar fi să-l informez eu însumi pe Kaspar.

Am mers imediat jos în camera de așteptare comună. Aici stăteau la un coniac Kaspar, soția lui, Elena, și sora ei, Klara Fedakova. M-am așezat lîngă Klara.

Cumnata colonelului, după intrarea ei în statul-major, reușise ca într-o perioadă foarte scurtă să realizeze visul lui Kaspar de a pune ordine în arhivele grupei, în care erau cuprinse toate informațiile culese. Klara Fedakova folosise întreaga experiență căpătată pe timpul cît muncise în cadrul comisariatului din Bratislava. A împărțit sectoarele importante pe compartimente, informațiile le-a clasificat pe categorii, respectiv strict secrete, secrete, foarte demne de încredere, demne de încredere și cu caracter informativ.

Fedakova de asemenea a introdus o cartotecă a comuniștilor din țară în care aceștia puteau fi găsiți cu unul sau altul din aceste calificative : comunist din convingere, comunist din interes, comunist din constrîngere, comunist pentru alibiu. Informațiile despre aceștia erau obținute de la agenții din Cehoslovacia, de la fugari, din presă etc.

Era de la sine înțeles că am căutat să-i intru în grații și să obțin astfel acces liber la arhivele ei.

Kaspar m-a invitat la masă cu o cordialitate exagerată :

— Minunat, doctore, ați sosit la momentul oportun. Să știți însă că la noapte, din păcate, nu veți putea dormi. Cyril ne-a adus niște liste pe care va trebui să le copiați împreună cu Klara.

Auzind numele lui Cyril am considerat că mi se oferă cel mai nimerit prilej să-i spun ceea ce voiam.

Cînd au aflat despre ce este vorba, au pufnit cu toții în rîs, apoi, în glumă, m-au felicitat. Koenig ne-a spus însă că atît el cît și colonelul Katek cunosc bine situația grupării lui Zemlicka și că, în pofida entuziasmului componenților ei, nu are nici cea mai mică șansă de succes. În planurile lor, în general nu au ținut seama de faptul că unitățile de grăniceri ale Cehoslovaciei sînt foarte puternice și că pot astfel să-i zdrobească imediat. După calculele experților, unitățile lui Zemlicka nu ar rezista nici cîteva ore. În situația aceasta nu prea vede — mi s-a adresat el zîmbind malițios — cum îmi voi păstra scaunul de ministru, lucru pe care îl regretă foarte mult.

I-am răspuns că și eu am luat propunerea lui Cyril numai ca o glumă și că nu am obiectat deoarece nu am vrut să lovesc în entuziasmul lui. I-am spus că am și tradus în limba slovacă cîteva scrisori prin care gruparea lui Zemlicka solicita de la eventualii lor simpatizanți sprijin material.

— Cyril e nebun, a explodat Kaspar, iar nebunii sînt întotdeauna periculoși. Să controlați munca lui !

Vendelin Cyril răspundea de aprovizionarea statului nostru major cu buletine de identitate pentru agenți. El organizase tipărirea acestora în tipografia lui Leopold Mach, un fost german sudet, reușind să le facă aproape identice cu cele originale. Koenig mi-a cerut să preiau eu sarcina respectivă.

În afară de aceasta și fără nici o legătură cu situația lui Cyril, mi-a ordonat să organizez interogatoriul doctorului Adolf Plevka, fost șef de secție la Ministerul Afacerilor Externe cehoslovac, și al cancelarului președintelui Beneș, doctorul Smutny. Plevka fugise din țară, deoarece se aștepta să fie arestat pentru transmiterea de date secrete serviciului de informații al Vaticanului. În ce îl privește pe doctorul Smutny, acesta ajunsese în străinătate mai demult și fusese găzduit în „colivia de aur" în Heddernheim lîngă Frankfurt. La cîtva timp după aceasta Koenig mi-a ordonat să predau resortul de care mă ocupasem pînă atunci.

Am rămas foarte mirat cînd, la întrebarea mea despre cauzele schimbării, Koenig mi-a răspuns că voi organiza laboratorul foto. Statul-major nu avusese pînă atunci un laborator fotografic, depinzînd din acest punct de vedere de americani. I-am amintit că are un specialist în tehnica foto în persoana șoferului Cermak-Charlie. Fără să-mi spună de ce nu-l folosește pe Cermak, Kaspar a obiectat că și eu cîndva m-am îndeletnicit cu fotografiatul și cu munca în laborator, așa că

pentru mine nu va fi nimic greu. În afară de aceasta, Charlie nu poate fi eliberat din funcția de șofer. Mi-am dat imediat seama că o asemenea schimbare va fi foarte avantajoasă pentru munca pe care o aveam de desfășurat în favoarea securității cehoslovace. În noaptea aceea am copiat împreună cu Klara numele persoanelor de pe listele încredințate de Vendelin lui Kaspar. Tîrziu, spre dimineață, ajutat de Klara, am făcut și verificarea fiecărui nume. În timpul scrisului m-am servit de un stilou pe care mi-l dăruise cu un prilej oarecare Kaspar, dar care, datorită lui Schneider, devenise concomitent și un aparat fotografic miniatural.

La puțin timp după aceea am predat funcția de referent de presă doctorului Sanger, fostul președinte al Tribunalului Suprem din Praga.

Eu am rămas în continuare ofițer documentarist, rezident, fotograf și fotolaborant.

Cam în această perioadă, ziarele cehoslovace au anunțat că în Darmstadt și în alte localități din Germania apuseană există vile conspirative în care foști ofițeri cehoslovaci pun la cale acțiuni de spionaj împotriva patriei lor. În statul-major s-a produs o agitație de nedescris. Katek a interzis imediat orice plecare din clădire. Prin aceasta condițiile în care trebuia să se desfășoare colaborarea mea cu organele de securitate cehoslovace deveniseră extrem de nefavorabile.

Cum pînă atunci acumulasem deja o serie de materiale pe care trebuia să le predau înainte de a-și pierde utilitatea, iar menținerea lor asupra mea devenea foarte riscantă, am hotărît să trec peste interdicția impusă de Katek.

În consecință, în noaptea următoare am ieșit pe fereastră din vilă și m-am grăbit spre poarta dinspre grădină. Acolo, santinela americană, după verificarea permisului, mi-a deschis poarta. Din aceasta am tras concluzia că santinelele nu erau informate despre interzicerea ieșirilor. Am plecat apoi cu un taxi american la Frankfurt și am depus materialele în „cutia poștală" de rezervă. Ca să am totuși o acoperire, în continuare am plecat la Vera Zemkova, la care am rămas pînă dimineața. A doua zi am aflat de la colonelul Cambala că întreaga organizație va fi mutată în alt loc, pentru a nu se afla sub supravegherea serviciului de informații cehoslovac.

În aceeași zi, colonelul m-a chemat la el în birou și, privindu-mă scrutător, m-a întrebat de ce am încălcat ordinul prin care se interziceau plecările din vilă. I-am explicat că am vrut s-o văd pe Vera, deoarece, datorită lipsei de timp și

diverselor restricții impuse de munca mea, o neglijasem în ultima vreme.

— Numai atît ați făcut în timpul acestei escapade, doctore ?

M-au trecut fiori de spaimă. Cînd mi-a pus această întrebare, Kaspar arăta așa sigur de sine, ca și cum ar fi avut știri pe deplin exacte despre fiecare pas al meu în Frankfurt. Mi-am revenit însă repede. Mă verificasem destul de atent în timpul depunerii materialului, deci era puțin probabil să cunoască realitatea. În privința celorlalte aspecte ale comportării mele în timpul absenței din vilă nu aveam de ce să mă tem. I-am povestit deci că în drum spre Vera m-am oprit la un bar, de unde am cumpărat o sticlă de vin.

— Știu, m-a întrerupt colonelul. Dealtfel, la bar nu ați cumpărat numai vin, ci ați băut și un coniac. Vreți să aflați ce marcă ?

Mi-am dat seama că m-au urmărit, deși Karl Schneider mă asigurase că nu mai sînt în verificări.

M-am străduit totuși să nu-mi pierd cumpătul. Dacă într-adevăr Kaspar știa totul, — am reflectat eu — va scoate la iveală dovezi care să-mi dovedească vinovăția. Totuși nu-mi venea deloc să cred că ar putea poseda asemenea dovezi. Poate doar dacă avea lîngă „cutia poștală" un aparat de filmat ascuns. Dar era greu de crezut că oamenii lui Kaspar ar fi putut reuși să descopere cutia.

Trebuia deci să mă mențin pe poziția adoptată. Pînă cînd nu mi se vor aduce dovezi incontestabile despre dubla mea activitate, voi nega, dacă va fi nevoie, și că nasul este între ochi. I-am spus atunci că sînt gata să-i fac o schiță a traseului parcurs și să-i relatez amănunțit fiecare acțiune pe care am întreprins-o în timpul acestei ieșiri.

Colonelul a sărit din fotoliu și, enervat, mi-a reproșat că l-am dus mereu de nas, dar că nu mai am încotro și va trebui deci să-i spun adevărul. Ca să-mi demonstreze că știe mai mult decît cred eu, poate să-mi spună că la bar nu am băut coniacul singur, ci cu un bărbat blond, împreună cu care, dealtfel, m-am distrat foarte bine.

— Tot ce ați spus este adevărat, am răspuns. Dacă mi-ați fi dat voie să vă relatez amănunțit — așa cum v-am propus — tot ce am făcut de la plecarea de la vilă pînă la întoarcere, v-aș fi făcut cunoscut și acest amănunt. Într-adevăr, la bar, alături de mine s-a așezat un bărbat blond, care a început să-mi povestească o istorie despre o damă, ce se afla cu cîteva scaune mai încolo. Fiind un om de spirit, ne-am distrat real-

mente bine. Discuţia noastră a durat circa 10 minute. Cînd am terminat coniacul, am mers la toaletă, iar după ce m-am întors, am luat sticla de vin şi am plecat, tot cu taxiul, la locuinţa Verei.

Relatarea mea corespundea aproape în întregime adevărului. Omisesem numai un amănunt: odată ajuns la W.C., după ce m-am convins că nu există nimeni acolo şi că nici nu pot fi văzut din altă parte, am depus în „cutia poştală" de rezervă materialul pentru securitatea cehoslovacă. Colonelul m-a ascultat zîmbind, dar la sfîrşit mi s-a adresat ameninţător.

— Să ştiţi că, deşi cele ce mi-aţi spus corespund cu datele cunoscute de mine, nu mă las totuşi păcălit. Dealtfel — a adăugat — nu sînteţi primul şi, presupun, nici ultimul om din statul-major care cade sub bănuiala gravă că nu lucrează numai pentru americani.

Mi-a precizat apoi că la fel ca mine o mai luaseră razna încă doi subordonaţi şi, surprinzător, din motive asemănătoare cu cele prezentate de mine.

— La fel au avut nevoie să iasă la aer, a subliniat el malițios.

Am zîmbit puţin jenat, dar nu am zis nimic.

— Întotdeauna v-am apreciat — a continuat el conciliant — şi regret că mă decepţionaţi. Situaţia dumneavoastră este foarte serioasă. Din această clipă vi se aplică domiciliu forţat. Sper că înţelegeţi bine ce înseamnă aceasta. Totodată vă anunţ că şi la noul nostru loc de muncă — unde, probabil, pentru ceilalţi se vor ridica restricţiile — dumneavoastră veţi continua să rămîneţi cu domiciliu forţat, pînă cînd se vor clarifica pe deplin toate împrejurările „excursiei" pe care aţi făcut-o.

Am dat din umeri resemnat. În mod paradoxal nu eram însă deloc îngrijorat cu privire la viitorul meu. Deşi îmi dădeam seama că legătura cu securitatea cehoslovacă devenea astfel foarte dificilă, eram convins că se va găsi totuşi o cale de ieşire din impas. Important era că nu se descoperise nimic concret în ceea ce priveşte motivul real al aşa-zisei mele escapade.

Peste cîteva zile ne-am mutat în oraşul Töging. Vila în care ne-am instalat aparţinuse cîndva unuia din directorii Uzinei de aluminiu Werke. Îmi plăcea foarte mult priveliştea plăcută a grădinii imense care înconjura clădirea. În scurt timp m-am împrietenit cu grădinarul, aşa că, de regulă, clipele libere din timpul domiciliului meu forţat le-am petrecut în grădină.

Treptat, Kaspar a revenit la vechea atitudine faţă de mine. Era evident că oamenii săi nu descoperiseră nimic rău în cadrul verificărilor pe care, fără îndoială, le efectuaseră.

Ca atare, n-am fost nevoit să suport prea mult timp domiciliul forţat. Mai mult, Kaspar a reuşit să obţină de la Katek chiar aprobarea s-o aduc pe Vera să locuiască împreună cu mine în vilă. Întrucît însă în felul acesta nu m-aş mai fi putut servi de pretextul vizitelor la ea spre a menţine legătura cu securitatea cehoslovacă, am refuzat, motivînd că pentru interesul muncii este mai bine ca ea să nu locuiască în vila noastră. După privirea lui Kaspar mi-am dat seama că a fost foarte satisfăcut de poziţia mea.

Insuccese

Grija mea pentru păstrarea unei portiţe deschise în vederea realizării de întîlniri secrete s-a dovedit însă, în acest caz, inutilă, deoarece curînd am primit noi însărcinări, care îmi creau largi posibilităţi de a călători şi de a locui în afara obiectivelor statului-major. Îndeplineam astfel, de fapt, funcţia de vicepreşedinte al comitetului central al organizaţiei pe care şi-o creaseră fugarii cehoslovaci din Europa. Introducîndu-mă în acest organ, Katek şi Kaspar voiau să-şi asigure posibilitatea de influenţare — prin intermediul meu — a hotărîrilor ce urmau să fie luate în şedinţele comitetului şi să obţină totodată informaţii despre tot ce se întîmplă în cadrul său.

Între timp securitatea cehoslovacă mi-a creat noi posibilităţi de realizare a legăturii. De exemplu, la Pasau, unde mergeam la tipografia lui Leopold Mach după buletine de identitate false, puteam să predau materialele mele în timpul cumpărării unui pachet de ţigări.

La puţin timp după aceasta am trecut din nou printr-o emoţie puternică.

Cumpărasem o puşcă de vînătoare cehoslovacă, adusă prin contrabandă din ţară, şi, împreună cu Cermak, mă îndreptam spre Mach, care i-o solicitase lui Kaspar. Pe drum ne-am întîlnit cu fostul general Vlk şi Juraj Savik-Tommy. Întrucît şi ei mergeau la Pasau, i-am luat cu noi. La puţin timp după plecare, Cermak s-a îndreptat spre o staţie de benzină ca să umple rezervorul maşinii. Spre ghinionul nostru, am găsit însă staţia închisă, aşa că a trebuit să pornim în căutarea

alteia. Pe drum însă ni s-a terminat și restul de benzină din rezervor.

În timp ce ne întrebam cum să rezolvăm această situație, pe stradă a intrat un jep cu polițiști militari americani. Cermak a coborît repede din mașină și le-a ieșit înainte, făcîndu-le semn să oprească.

— Ni s-a terminat benzina, șefule, s-a adresat el șoferului cu engleza sa tipică de Oxford, pe care fiecare american obișnuit o disprețuia. Acesta a rîs batjocoritor și, întorcîndu-se spre polițistul de lîngă el, l-a întrebat ceva. Primind, se pare, un răspuns afirmativ, a trecut cu jepul înaintea mașinii noastre și ne-a remorcat. Cam după un sfert de oră ne-am trezit în curtea clădirii în care se afla comandamentul american din oraș. După cum ne-a lămurit șoferul, acolo se afla și depozitul de benzină american. Încă din momentul cînd mi-am dat seama unde mă aflu m-a cuprins o frică grozavă. În buzunar aveam un material pregătit pentru securitatea cehoslovacă, pe care urma să-l depun în „căsuța poștală" de la Pasau. El cuprindea un număr mare de informații, dintre care o parte se refereau la un fost stat-major condus de un oarecare căpitan Machac. Acestea din urmă prezentau un interes deosebit pentru securitatea cehoslovacă, deoarece Machac urma ca peste puțin timp să vină într-o vizită oficială la Praga și să ridice, cu această ocazie, o serie de documente importante de la unii din colaboratorii săi. Întrucît nu era exclus să ne rețină la comandament și chiar să ne percheziționeze, îmi frămîntam mintea cum să ies din încurcătură. Pînă la urmă am găsit soluția. Introducînd mîna în buzunar, am strivit între degete hîrtia respectivă pînă cînd am transformat-o într-un mic ghemotoc. Am scos apoi dintr-o cutiuță o tabletă împotriva durerii de cap și, odată cu aceasta, am introdus în gură, în mod discret, și ghemotocul de hîrtie. Cu puțin efort am reușit să le înghit. În acel moment am simțit nevoia să le fiu recunoscător nemților și americanilor pentru că produc și vînd hîrtie comestibilă, care, în situații critice, poate fi de mare folos.

Curînd supoziția mea s-a confirmat. Din clădire au ieșit doi polițiști, care s-au apropiat de noi și ne-au cerut să-i urmăm. Ne așteptam să fim introduși la comandantul american, dar am constatat că sîntem conduși în alt birou.

Am recunoscut imediat în persoana celui ce ne aștepta acolo pe un general cehoslovac fugar.

— Cine sînteți ? ne-a întrebat privindu-ne încruntat. I-a răspuns Cermak, informîndu-l că sîntem în serviciul americanilor și că avem nevoie să umplem rezervorul cu benzină de la o pompă americană.

Generalul ne-a examinat atent, apoi, ridicîndu-se în picioare, ni s-a adresat :

— Documentele dumneavoastră !

Cermak a scos primul actele și a început să caute printre ele pe cel mai potrivit. Generalul i le-a smuls însă pe toate din mînă și le-a întins pe masă. Se aflau acolo documentele mașinii, carnetul de conducere, pașaportul englez, livretul militar englez din al doilea război mondial, pașaportul berlinez și alte trei legitimații ale organizației lui Katek, eliberate pe diverse nume. Pe toate erau fotografiile lui Cermak. Generalul a examinat fiecare document în parte, apoi dintr-o dată s-a întors spre cei doi polițiști și le-a făcut un semn.

Aceștia ne-au comandat imediat să ne întoarcem cu spatele, să ridicăm mîinile și să le sprijinim de perete. În cîteva secunde ne-au golit buzunarele. Nu aveam la mine nici o hîrtie sau legitimație, numai cincizeci de dolari și ultimul număr din ziarele „Rude pravo" și „Obrana lidu", pe care le citisem în timpul drumului.

La insistențele noastre, generalul a cerut relații despre noi. Aflînd ceea ce-l interesa, ne-a înapoiat actele și ne-a urat drum bun. Apoi a ordonat polițiștilor să ne conducă la mașină și să transmită ordinul său de a ni se da benzina necesară. După ce am ieșit din curte am început să discutăm despre tratamentul la care ne supusese generalul.

Dintre toți, cred că eram singurul care nu mă aflam într-o dispoziție proastă. Eram întrucîtva mîndru de mine că reușisem să intuiesc pericolul și să-l evit. Desigur nu mă gîndeam deloc cu plăcere la faptul că nu voi putea furniza cu promptitudine informațiile așteptate de securitatea cehoslovacă, dar eram convins că voi putea recupera curînd această întîrziere.

Într-adevăr, la cîteva zile după aceea, am reușit să fac un nou material pe baza datelor respective și să-l transmit în timp util.

Aveam mult de lucru în această perioadă atît pentru securitatea cehoslovacă, cît și pentru grupa condusă de Kaspar, care era foarte activă. De pildă, ea a reușit la un moment dat să creeze pe teritoriul Cehoslovaciei o rețea de spionaj, denumită „rețeaua Rafael". Aceasta era condusă de fostul căpitan Wehner, care acționa sub numele conspirativ „Erich".

Cel mai bun dintre componenții acestei rețele era rezidentul Iosef Krivka, cu numele conspirative „Pista", „Macek", „Novak" și altele. În timpul ocupației se înscrisese ca voluntar

în Wehrmacht și ceruse naționalitatea germană. Ca să-și dovedească devotamentul față de naziști, denunțase cîțiva cehi care acționau împotriva acestora. Imediat după război a fost judecat de un tribunal popular special, care însă, neavînd suficiente dovezi, l-a pus în libertate. În vara anului 1947 fusese din nou arestat pentru activitate antistatală. În timpul interogatoriului a declarat că, la scurt timp după război, după ce a fost eliberat din închisoare, a fugit în Germania. Acolo a reușit să stabilească relații cu o secție engleză a Intelligence Service-ului, care i-a cerut să se întoarcă în Cehoslovacia și să caute să se integreze în armată, urmînd să i se traseze sarcini concrete ulterior. Între timp, după cum a declarat el, a fost arestat.

Ofițerii care îl cercetau nu au reușit să obțină alte date de la el, deoarece au lucrat pripit, trecind la reținerea lui fără să aibă probe care să-i dovedească vinovăția. În această situație nu le-a rămas decît să-l oblige la colaborare și să-l elibereze.

Krivka a fugit însă din nou în Germania, unde a făcut o școală de spionaj americană, iar mai tîrziu a intrat în organizația de spionaj a lui Kaspar. În fiecare sîmbătă trecea clandestin în Cehoslovacia și se întorcea duminica, de regulă, prin alt loc. A reușit astfel să conducă peste graniță zeci de persoane și să transfere de o parte și de alta a ei o mulțime de materiale informative, instrucțiuni etc.

După un timp i s-a încredințat sarcina de rezident în cadrul „rețelei Rafael". În legătura sa se afla unul dintre cei mai valoroși componenți ai rețelei, Vladimir Caban, inginer la o întreprindere de distribuire a energiei electrice. Acesta a furnizat o serie de date importante cu caracter economic obținute fie de el însuși ca urmare a faptului că, prin natura serviciului său, avea acces la asemenea date, fie de la diverse persoane cu funcții de răspundere în stat cu care reușise să-și creeze relații de prietenie.

În mod deosebit Krivka l-a orientat pe Caban să-și concentreze atenția asupra minelor de uraniu din Jachymov. El trebuia să obțină astfel informații privind configurația minelor, producția lor, alimentarea cu energie, posibilitățile de a fi inundate și alte aspecte. De asemenea, i-a cerut să facă tot ce-i stă în putință pentru a procura o cantitate de minereu de uraniu. Tot lui Caban i-a încredințat și sarcina de a stabili numele și adresele cadrelor de securitate din Cheb și Karlovy-Vary.

Krivka n-a reușit însă să vadă vreuna din aceste sarcini

realizată, deoarece au intervenit organele de securitate. Pe data de 21 martie 1950, în timp ce se afla la o locuință conspirativă, el s-a trezit cu lucrătorii de securitate la ușă. Nevrînd să se predea, a deschis focul. Aceștia i-au răspuns lovindu-l în plin. Rezistența opusă de Krivka, pe care a plătit-o cu viața, i-a permis însă locțiitorului său, locotenentul de aviație Jan Horak-Raul, cu numele conspirativ Vlasta, să fugă din clădire.

„Rețeaua Rafael" începuse însă să treacă prin clipe grele încă dinainte de aceste evenimente. Cîțiva dintre membrii ei din Zilina, Plzen, Cheb, Hradec, Kradove și Trutnov dispăruseră fără urmă. Kaspar a presupus că aceștia fuseseră arestați în secret ca urmare a strecurării în rețea a unui om al securității. Pentru descoperirea acestuia și refacerea rețelei a fost trimis în țară Vaklav Luchanek-Ali, un element de bază al organizației colonelului Katek.

Imediat după război, Luchanek intrase în serviciul armatei americane, fiind încadrat într-o unitate a acesteia din Germania. După cîtva timp a început să lucreze pentru serviciul de informații american în Olanda, în Norvegia și în alte țări scandinave. În primăvara anului 1949 a fost preluat de organizația colonelului Katek. Din ordinul acestuia a făcut cîteva drumuri în calitate de curier în Cehoslovacia, îndeplinind foarte bine misiunile încredințate. Kaspar a hotărît ca, pentru realizarea sarcinii încredințate lui Luchanek de a reface „rețeaua Rafael", să se ia măsuri deosebite, care să-i permită acestuia să treacă granița fără riscuri. Ca atare, cu ajutorul lui Katek, s-a obținut o grupă de soldați americani în civil, care trebuiau să distragă atenția grănicerilor cehoslovaci, pentru ca Luchanek să poată trece neobservat.

Astfel, într-o noapte, soldații s-au apropiat de bornele frontierei și, după ce s-au adăpostit folosind acoperirile din teren, au tras cîteva salve. În felul acesta au reușit să atragă o parte din grănicerii cehoslovaci din zonă spre porțiunea de graniță din apropierea căreia se trăgea. În scop de avertisment aceștia au răspuns la rîndul lor cu salve.

În momentul cînd a auzit detunăturile, Ali, care se afla la o distanță cam de vreo trei kilometri de locul unde s-a produs schimbul de focuri, a pătruns într-o pădure ce se întindea de o parte și de alta a graniței, trecind pe teritoriul cehoslovac.

Aflînd că întreaga operație se desfășurase conform previziunilor, Kaspar a zîmbit mulțumit. Fără îndoială că nici un moment nu-i trecuse prin cap că ar fi putut să fie totuși tras

pe sfoară. Și totuși, aceasta era realitatea. Luchanek, imediat ce a ajuns în Cheb, s-a intilnit cu doi lucrători ai securității cehoslovace, cărora le-a predat listele cu oamenii ce trebuiau verificați sau încadrați în „rețeaua Rafael".

Serviciul de informații cehoslovac obținuse cu un an înainte de la Luchanek acordul pentru colaborare, în Norvegia, unde acesta îndeplinea misiuni speciale pentru Katek. La scurt timp după sosirea lui Luchanek, întreaga grupă a fost lichidată.

Am contribuit și eu — dar numai parțial — la reușita acțiunii „Vltava", așa cum au denumit organele de securitate din Cehoslovacia operația împotriva „rețelei Rafael". După părerea mea, munca principală au îndeplinit-o însă zecile de lucrători ai securității cehoslovace.

Trebuie să menționez că moartea lui Krivka și lichidarea grupei au avut asupra statului-major efectul unei lovituri de trăsnet. Din grupă, practic, rămăseseră numai doi bărbați, care reușiseră să fugă în Germania Federală. Aceștia erau Jan Horak-Raul și Vaklav Luchanek-Ali, căruia Praga i-a fabricat o legendă bine gîndită.

Horak și Luchanek au fost imediat interogați. În cadrul interogatoriului a fost folosit și un aparat recent introdus — detectorul de minciuni. Amîndoi însă au rezistat. Întrucît nici ulterior nu a apărut nimic care să-i facă suspecți, la începutul anului 1951 au fost din nou încadrați în serviciu : Luchanek-Ali a trecut direct la agenția lui Katek, iar Jan Horak-Raul, în statul-major al lui Kaspar, de unde pornea prin lagăre și atrăgea la colaborare noi fugari.

Sfîrșitul grupei

La începutul primăverii anului 1951, în zilele despre care tocmai am povestit, au sosit într-o noapte, pe neașteptate, mai multe camioane militare ale armatei americane, care au mutat grupa lui Koenig în Bad Tölz. După cum am aflat, se luase această măsură deoarece, după insuccesele de pînă atunci ale grupei, nimeni nu mai avea siguranța că securitatea cehoslovacă nu cunoaște amplasarea ei.

După mutare am primit sarcina să organizez un nou foto-laborator, precum și o secție de planografie și cartografie. De asemenea mi s-a cerut să pregătesc redactarea instrucțiunilor informative pentru agenți. Întrucît îmi era foarte greu să fac

față singur tuturor sarcinilor pe care le aveam, mi s-au repartizat doi subordonați — Iosef Kavr-Grand și Karel Moravek-Willy.

Grupa lui Kaspar a fost însărcinată de Katek să se ocupe și de urmărirea dislocărilor forțelor armate cehoslovace de-a lungul granițelor apusene, precum și de stabilirea transporturilor de minereu de uraniu din Cehoslovacia în Uniunea Sovietică. În acest scop, Kaspar a dispus să se organizeze o nouă linie informativă.

Între timp, un anume Bozetech, fost redactor la un ziar, fugit în urmă cu cîteva luni din Cehoslovacia și inclus apoi în grupa noastră, a adus știrea că în hotelul Imperial din Karlovy-Vary a fost instalată o secție secretă a Ministerului de Interne. Grupa noastră a primit sarcina să verifice și această informație.

Printre cei ce urmau să fie angrenați în operația respectivă figuram și eu. Considerînd că acest aspect ar putea interesa organele de securitate cehoslovace, le-am informat imediat. La rîndul lor, mi-au adus la cunoștință că știrea respectivă este falsă, dar mi-au indicat să o susțin — cît timp va fi posibil acest lucru — pentru ca statul-major al lui Kaspar să rămînă cu convingerea că informațiile agenților săi sînt reale. În felul acesta Kaspar ar fi fost silit să-și irosească o parte din forțe, ceea ce ar fi împietat desigur și asupra altor acțiuni ale grupei.

Bineînțeles că eram conștient că nu voi putea să merg prea mult timp pe această linie, întrucît pînă la urmă tot s-ar fi aflat adevărul cu privire la așa-zisul serviciu secret din hotelul Imperial. De aceea, într-o zi, am hotărît să-i aduc la cunoștință că, în realitate, acesta nu există.

I-am prezentat deci un raport asupra evoluției „acțiunii Karlovy-Vary" și i-am anunțat că investigațiile pe care le-am efectuat nu confirmă diversele date obținute pînă atunci cu privire la serviciul secret respectiv.

Kaspar a ascultat cu atenție, apoi mi-a răspuns mîhnit că știe că aceasta este într-adevăr realitatea, deoarece obținuse și el o serie de informații care demonstrau același lucru.

— Desigur situația este rea, mi-a spus el, dar trebuie să înțelegem că acum, în cursul anului, nu putem să ne permitem abandonarea „acțiunii Karlovy-Vary". Avem pentru aceasta banii planificați și trebuie să-i cheltuim. Trebuie să ne străduim să lucrăm mai departe, cît se va putea merge.

Am fost foarte surprins auzind aceste lucruri. Știam cît de mult îl preocupă pe Kaspar soarta grupei. De fiecare dată

cînd cădea cîte unul era foarte afectat. Or, de data aceasta, era gata să pericliteze situaţia unor oameni lăsîndu-i să înfrunte riscul, numai pentru a nu pierde cîteva mii de dolari.

Este adevărat însă că, dacă nu cheltuia toţi banii afectaţi organizaţiei pe un an de zile de către americani, exista riscul ca în anul următor să i se acorde o sumă mai mică. Or, Kaspar, care era convins că un război este iminent şi că în acest caz organizaţia sa va deveni nucleul unui viitor serviciu de informaţii, era interesat să obţină fonduri cît mai mari spre a putea realiza o dezvoltare continuă a ei.

În afară de aceasta însă mai exista şi un alt motiv care-l determina să procedeze astfel. Elena, soţia lui, care lucra în statul-major în funcţia de contabil principal, folosea deseori în scopuri personale sume importante de bani din cele alocate organizaţiei. Din această cauză, încă înainte de sfîrşitul fiecărui an, casa de bani era, de regulă, goală. Pentru justificare, ea trecea cheltuielile respective în contul unor acţiuni şi plăţi efectuate, dar care, în realitate, erau fictive.

De pildă, pentru o bună parte din datele pe care eu le-am extras din ziarele cehoslovace, ea a indicat, cu asentimentul lui Kaspar, ca sursă de provenienţă, agenţii noştri din Cehoslovacia, care au fost, evident, „plătiţi" pentru furnizarea informaţiilor respective.

Între timp, la ordinul lui Kaspar, am început să mă consacru unei probleme mai „pe placul lui Dumnezeu". Am început să mă comport ca un catolic pătimaş, participînd atît la slujba de dimineaţă cît şi la cea de seară. Făcîndu-mă remarcat prin evlavia mea, trebuia să cîştig favorurile clericale şi să pătrund astfel în serviciul de spionaj al Vaticanului pentru a obţine de acolo toate informaţiile ce prezentau interes. Desigur, aceste informaţii au fost foarte bine apreciate şi de securitatea cehoslovacă. La congresul catolic din Königstein, la care luam parte în fiecare an, iar mai tîrziu şi în Ludwigsburg, m-am împrietenit cu preotul Leknin, fost şef al unei organizaţii a serviciului secret al Vaticanului, care opera în Germania apuseană împotriva Cehoslovaciei.

Cam în această perioadă s-a întîmplat un lucru aproape incredibil: eu, singurul civil din statul-major, am fost numit locţiitorul colonelului. Se pare că această numire a obţinut-o, nu fără eforturi, Kaspar de la Katek, ca răsplată a încrederii sale absolute în mine.

Ea a fost bine primită la Praga. De asemenea s-au bucurat de această promovare majoritatea colegilor mei din statul-major. Singurul care nu a putut-o accepta a fost Cam-

bala, deoarece considera că, dată fiind importanţa — în acele condiţii — a sectorului pe care îl conducea, ar fi trebuit să fie el promovat.

Curînd însă lucrurile au luat o întorsătură neplăcută pentru el. Întrucît secretara lui, o femeie tînără şi frumoasă, l-a acuzat că a încercat să o violeze, americanii, care o simpatizau, l-au concediat fără să stea prea mult pe gînduri.

Kaspar, intuind consecinţele pentru el însuşi ale unei intervenţii în favoarea lui Cambala, l-a lăsat să cadă. Dealtfel, anul 1952 a fost, în general, plin de schimbări neaşteptate, de incidente şi scandaluri, iar acestea nu numai în organizaţia lui Kaspar. Văzînd că nu a fost deloc sprijinit de Kaspar, Cambala a hotărît să se răzbune.

Prilejul s-a ivit curînd. Kaspar a inclus în grupă, sub numele conspirativ „Richter", un fost colaborator al trupelor germane din timpul războiului — Hrncik. Într-o zi, în timp ce acesta se îndrepta spre locul de unde trebuia să ridice corespondenţa pentru grupă, a fost recunoscut de un grup de germani sudeţi ce avuseseră de suferit de pe urma lui în timpul războiului, care l-au molestat. A intervenit imediat poliţia. Constatîndu-se însă că are asupra sa acte false, a fost arestat.

Sub presiunea germanilor sudeţi, el a fost judecat şi condamnat la 8 ani închisoare.

Presa, după cum era de aşteptat, a luat atitudine în acest caz, menţionînd că el lucra sub conducerea lui Kaspar, punînd totodată în discuţie şi o serie de aspecte destul de jenante pentru colonel, fapt ce i-a nemulţumit profund pe americani. Toţi membrii grupei şi-au dat seama că Cambala nu era străin de declanşarea acestui scandal. Nu la mult timp după aceasta numele lui Kaspar a revenit din nou în atenţia americanilor.

În acest an foarte mulţi fugari cehi internaţi într-un lagăr condus de Cermak, fostul component al grupei noastre, au evadat — izolat şi în grup — şi s-au întors în ţară. De acolo au început să trimită scrisori de salut lui Cermak, Kaspar, Katek şi mai multor membri ai grupei noastre.

Americanii erau din ce în ce mai nemulţumiţi. Picătura care a umplut paharul a fost însă un denunţ sosit la cancelaria lui Katek, din care rezulta că Elena Kaspar a abuzat în aşa măsură de autoritatea soţului său, încît a trimis în Cehoslovacia curieri pentru interese particulare (de pildă, să ducă mesaje unor cunoştinţe, cadouri rudelor etc.), dintre care o parte au fost prinşi de autorităţile cehoslovace; de asemenea, reţinea din alimentele puse de americani la dispoziţia grupei, pe care

le comercializa „la negru" etc. Nimeni n-a avut nici o îndoială că și acest denunț era tot opera lui Cambala. Katek a trimis imediat o comisie de anchetă, care a stabilit că o parte a celor sesizate corespund realității.

În această situație, Katek, pentru a pune capăt scandalului, l-a îmbarcat imediat pe Kaspar, împreună cu familia, într-un avion și l-a expediat în America. Curînd după aceea, a sosit o comisie americană, care a analizat activitatea desfășurată de grupa noastră sub conducerea lui Kaspar. La sfîrșit ea a hotărît ca grupa să fie dizolvată. Dintre componenții acesteia au fost reținuți doar cîțiva, care au fost incluși în alte organizații ale fugarilor cehi. Imediat după ce s-a luat decizia de dizolvare, am fost chemat de unul dintre membrii comisiei, colonelul Burke, care m-a anunțat că americanii au hotărît să preia de la organizațiile cehilor ce acționau împotriva Cehoslovaciei materialele cu caracter documentar și să le centralizeze într-un singur compartiment, subordonat armatei americane. Or, dat fiind faptul că eu eram cel care cunoștea mai bine decît oricare altul situația materialelor documentare, doreau să vin să mă ocup de organizarea compartimentului proiectat. Propunerea desigur îmi surîdea dar, neștiind ce intenții au în legătură cu viitorul meu organele de securitate cehoslovace, am cerut timp de gîndire. Dealtfel, cu cîteva zile mai înainte Katek mă anunțase că, dacă doresc, el îmi poate înlesni plecarea în America.

Anunțînd toate acestea securității cehoslovace, mi s-a indicat să accept propunerea colonelului Burke, dar să mă las greu convins. Mi-am dat seama că, dacă-mi cer să mă comport astfel, ceea ce bineînțeles va fi o bună dovadă pentru americani că nu țin neapărat să-mi continui activitatea în domeniul informativ, organele de securitate cehoslovace au date sigure că aceștia nu se pot dispensa de serviciile mele.

Ca atare am luat hotărîrea să mă arăt destul de pretențios în ce privește condițiile pe care urma să le pun spre a accepta oferta ce mi se făcuse.

Lanțul nevăzut

Peste cîteva zile, cînd colonelul Burke a vrut să afle ce am hotărît, i-am spus că sînt de acord să lucrez în compartimentul documentar cu condiția să-mi asigure un salariu mai mare,

locuință în oraș și să-mi faciliteze căsătoria cu Vera Zemkova, deoarece vest-germanii îmi făcuseră tot felul de greutăți în această privință, precum și posibilitatea plecării în America, împreună cu soția mea, dacă voi dori acest lucru, la expirarea contractului pe care urma să-l semnez. Colonelul Burke a zîmbit și s-a declarat de acord. Peste un sfert de oră, după ce am pus la punct și ultimele detalii, am semnat amîndoi contractul. În viitor urma să lucrez sub ordinele sale. În zilele următoare mi-am dat însă seama că organizarea compartimentului de documentare constituia numai o parte a activității pe care urma să o desfășor, deoarece, de fapt, trebuia să îndeplinesc și unele din sarcinile avute în cadrul grupei lui Kaspar.

De pildă, trebuia să colaborez în continuare cu personalul tipografiei lui Leopold Mach pentru realizarea de acte false ca buletine de identitate, adeverințe de cetățenie, certificate de naștere și de căsătorie, certificate școlare, legitimații de partid, permise de liberă trecere prin zonele interzise de pe graniță etc. Cunoșteam perfect caracterele de litere de care dispunea tipografia lui Mach, iar practica pe care o făcusem în grupa lui Kaspar îmi permitea să lucrez cu destulă eficiență.

Pentru îndeplinirea sarcinilor ce-mi reveneau, colaboram susținut și cu componenții secției de studiu.

Această secție se ocupa de culegerea datelor privind posibilitățile de domiciliere și angajare în R.S.C., persoanele ce lucrau în aparatul de stat, mersul trenurilor și al autobuzelor, specificul sectoarelor de activitate în care trebuiau infiltrați agenți etc. Sfera problemelor cu care veneam în contact aici era mai restrînsă decît în cadrul grupei lui Kaspar. Devenisem evident o simplă rotiță în angrenajul spionajului american. Cu toate acestea reușeam să furnizez securității cehoslovace o serie de date foarte utile. De pildă, deși nu mai aflam numele agenților ce erau trimiși cu acte false în Cehoslovacia și nici alte date referitoare la identitatea lor, totuși cunoșteam numerele documentelor tipărite în tipografia lui Mach ce erau folosite pentru realizarea de acte false. De asemenea, întrucît aveam sarcina ca fiecărui agent care urma să plece să-i stabilesc două itinerare posibile de deplasare cu trenul în interiorul Cehoslovaciei după trecerea frontierei, puteam aprecia și pe unde va intra în țară. Toate aceste date le transmiteam bineînțeles securității cehoslovace, care avea astfel posibilitatea să identifice fără prea multe greutăți agenții trimiși în țară.

Pentru a obține și altfel de date ce puteau prezenta interes pentru securitatea cehoslovacă, am hotărît să acționez

în direcția lărgirii cercului de relații pe care-l aveam. Desigur că pentru aceasta trebuia să-i flatez deseori pe cei în grația cărora voiam să intru, să le fac diferite servicii, să le ofer diverse cadouri etc.

Un prim rezultat al acestor strădanii a fost invitarea mea de către Jerry Burke să particip la o serată pe care o dădea împreună cu soția lui. Printre invitați se aflau foarte mulți ofițeri americani. La un moment dat, în timpul unei discuții într-un grup, unul dintre ofițerii respectivi și-a exprimat neîncrederea în reușita trecerilor ilegale peste frontieră — în condițiile în care acestea aveau loc — fapt dovedit și de numărul mare de agenți prinși imediat după pătrunderea în Cehoslovacia. Burke a făcut însă o afirmație care m-a surprins, și anume că sînt mijloace cu ajutorul cărora se poate spori siguranța trecerilor și pe care el, ca fost aviator, le susține cu convingere.

De aceea, peste cîtva timp, cînd am primit sarcina să aleg niște legături de trenuri într-un sector din Cehoslovacia oarecum îndepărtat de graniță, mi-am adus aminte de afirmația lui Burke. Oare nu cumva avea în vedere posibilitatea transportării agenților pe cale aeriană? Întrucît o asemenea situație nu era deloc exclusă, am anunțat imediat organele de securitate cehoslovace în legătură cu acest aspect.

La scurt timp după aceea, securitatea cehoslovacă m-a informat că, într-adevăr, bănuielile mele s-au confirmat: un agent trecuse granița într-un balon și fusese prins imediat după ce atinsese solul în zona indicată de mine.

Între timp ni s-a anunțat schimbarea din funcție a lui Burke. Se pare că a fost victima uneltirilor locțiitorului său, Mark Markowski, dornic să-i ia locul.

Acesta avea însă și mai puține cunoștințe în domeniul muncii de informații decît fostul său șef. De aceea, din momentul în care a fost numit în locul lui Burke, mi-am permis să recurg la o acțiune hazardată — însă foarte utilă securității cehoslovace — care, desigur, unui șef mai competent nu i-ar fi putut scăpa neobservată. Astfel, pe actele confecționate de noi, înlocuiam între ele semnăturile falsificate ale funcționarilor cehoslovaci pentru a asigura organelor de stat din țară posibilități sporite de identificare a agenților noștri. De pildă, în locul semnăturii funcționarului din Pribram o puneam pe cea a omologului său din Ostrava sau a altuia. Măsura s-a dovedit foarte inspirată, ea permițînd securității cehoslovace să aresteze și cîțiva agenți ce reușiseră să rămînă un timp oarecare, după trecerea frontierei, neidentificați. Numeroasele

căderi de agenți ce aveau loc au creat însă noi suspiciuni cu privire la fidelitatea cehilor ce acționau în cadrul diferitelor organizații de spionaj aflate în slujba americanilor. Ca urmare au fost dizolvate unele din aceste organizații, s-a procedat la concedierea multora din componenții celorlalte și au fost intensificate verificările personalului rămas. Eu m-am numărat din nou printre cei reținuți ca indispensabili. Eram însă perfect conștient că mai devreme sau mai tîrziu americanii vor extinde cercetările și asupra mea.

Dealtfel, nu după mult timp de la evenimentele amintite am fost chiar avertizat despre această posibilitate de către un om pe care nu mă așteptam să-l revăd așa curînd: Kaspar. Într-o zi m-am trezit cu el acasă în fața ușii. Mi-a spus că este în trecere prin oraș și că a venit s-o salute pe viitoarea mea soție. Am stat de vorbă despre prietenii noștri comuni, despre evenimentele ce avuseseră loc în ultimul timp și altele. La plecare mi-a spus:

— Să știți că în curînd vă vor pune la detectorul de minciuni. Sînteți unul dintre puținii care au scăpat pînă acum de o asemenea verificare.

Nu știam prea multe lucruri despre acest aparat, așa că m-a cuprins frica. Neavînd alte posibilități de a mă edifica, am solicitat sprijinul organelor de securitate din țară.

Ca urmare am fost pus imediat în legătură, în secret, cu un specialist cehoslovac în aparatură de acest gen, care m-a informat în ce constă un detector de minciuni, cum lucrează, modul cum se interpretează indicațiile sale etc. Apoi m-a instruit detaliat asupra modului cum trebuie să procedez pentru ca verificarea cu ajutorul lui să devină ineficientă.

Poligraful se poate înșela

Într-o dimineață am primit un anunț prin care un alt fugar ceh, pe care americanii îl pregăteau pentru a lucra în compartimentul documentar, mă înștiința că a terminat cursul ce-l urmase în S.U.A. și că revine în Germania occidentală. Aceasta însemna, fără îndoială, că activitatea mea în compartimentul documentar urma să ia sfîrșit. Într-adevăr, nu a trecut nici o săptămînă și în biroul meu a intrat Mark Markowski. Fără să se așeze, grăbit, mi-a comunicat:

— Din hotărîrea colonelului Charles, unitatea noastră de

documentare se desființează. Trebuie să rămîneți însă aici încă o jumătate de an, cel puțin, chiar dacă practic nu veți avea nimic de lucru.

Am bănuit imediat că nu-mi spuneau încă rămas bun deoarece voiau să mă verifice în această perioadă cu ajutorul detectorului de minciuni. Perspectiva aceasta însă, după discuția avută cu specialistul cehoslovac, nu mă mai înspăimînta.

La scurt timp după ce Markowski îmi anunțase desființarea secției, a venit la mine ofițerul american White, care m-a înștiințat că a primit de la Katek sarcina de a mă muta în noua mea locuință din Frankfurt, într-o clădire pentru ofițerii americani. Aceasta însemna că în viitoarele șase luni nu aveam voie să părăsesc locuința fără acordul prealabil al lui White.

După primele zile care au urmat mutării mi-am dat însă seama că așteptarea în noile condiții nu era chiar așa de insuportabilă cum mi-o imaginasem, deoarece locuiam împreună cu Vera, iar izolarea nu era prea drastică. White îmi permisese să merg împreună cu ea la concerte, expoziții etc., ceea ce a avut un efect foarte reconfortant asupra sistemului meu nervos. În această perioadă, securitatea cehoslovacă a întrerupt provizoriu legătura cu mine pentru a nu compromite cumva conspirativitatea colaborării.

Considerînd că acesta este momentul cel mai propice pentru realizarea de către americani a unora din angajamentele asumate prin contract față de mine, le-am cerut prin intermediul lui White să-mi rezolve problema căsătoriei cu Vera.

După cîtva timp m-au anunțat însă că, momentan, nu pot urni lucrurile din loc, deoarece tribunalul vest-german refuză să-mi acorde decizia de căsătorie pînă cînd nu prezint hotărîrea de divorț din Cehoslovacia. M-au rugat să am însă încredere în ei că în curînd vor găsi o cale de rezolvare a acestei probleme. În august 1954, într-o dimineață, a sosit la mine șoferul lui White, care mi-a zis că trebuie să mă conducă la șeful lui în vederea rezolvării unei probleme importante. M-a transportat apoi pînă la o vilă de lîngă Frankfurt și m-a introdus într-o încăpere în care am recunoscut imediat — după descrierea făcută de specialistul cehoslovac — un detector de minciuni.

— Nu vă fie teamă, doctore, mi s-a adresat White, care a intrat în acea clipă în cameră pe o altă ușă. Acest fotoliu, în ciuda aspectului său, nu este totuși scaunul electric... Ca toți lucrătorii serviciilor de informații americane, și dumneavoastră veți fi interogat la acest aparat.

Mi-a făcut semn să mă așez, apoi mi-a fixat cîțiva electrozi pe pielea pieptului, pe tîmple și la mîini. Aveam aceeași senzație pe care o resimțisem cu ani în urmă cînd mi se făcuse un examen cardiologic. Dealtfel, poligraful înregistra schimbările care se produceau în timpul chestionării în ceea ce privește tensiunea arterială, pulsul, conductibilitatea electrică și umiditatea pielii, ritmul respirației, temperatura corpului etc. După ce a terminat, m-a instruit cum să mă comport în timpul examenului:

— Să fiți liniștit, să nu vă mișcați; la întrebări veți răspunde numai prin da sau nu; nici un cuvînt în plus!

— Întrebările îmi vor fi puse în limba engleză? l-am întrebat eu.

— Bineînțeles, cum altfel?

— Atunci, pentru că aceasta nu este limba mea maternă și nu vreau ca, în cazul că aș întîmpina vreo greutate în înțelegerea întrebărilor, să las impresia că nu pot răspunde imediat, vă rog să-mi aduceți traducător.

White mai mult a rînjit decît a zîmbit, dar a fost de acord cu cererea mea. A ieșit din încăpere și, după puțin timp, s-a întors cu un bărbat care vorbea corect ceha. Eram mulțumit. În felul acesta cîștigam destul timp ca să mă pot gîndi la toate răspunsurile. Eu înțelegeam întrebarea pusă în engleză și, pînă cînd interpretul mi-o traducea în cehă, reflectam dacă trebuie să răspund prin da sau nu. Această tactică îmi fusese sugerată de specialistul cehoslovac. Cînd a considerat că totul este pregătit, White a început interogatoriul:

— Michal Panek este numele dumneavoastră adevărat?

Am așteptat liniștit ca interpretul să traducă întrebarea și apoi am răspuns prompt:

— Da.

— V-ați născut în anul 1910 în Lipecek lîngă Moscova?

— Da.

— Ați fost vreodată arestat?

— Da.

— Aveți naționalitate germană?

— Nu.

— Ați fost arestat în timpul războiului de gestapoul german?

— Da.

Știam că trebuie să urmeze și niște întrebări neplăcute, care, probabil, vor face ca poligraful să-și dovedească utilitatea. Era necesar ca în momentul cînd le auzeam să nu mă emoționez cîtuși de puțin sau să mă enervez. Numai de nu m-ar apuca o teamă fără rost! După sfaturile specialistului,

am început să număr, pe deasupra capului lui White, capsele ce prindeau de rama de lemn pielea cu care era capitonată întreaga încăpere.

— Aţi folosit vreodată nume conspirative ?

— Da.

— Vă plac femeile tinere ?

— Da.

— Aţi fost membru al partidului comunist ?

În sfîrşit, iată şi prima întrebare care trebuia să-mi creeze probabil emoţii puternice. Mie însă îmi venea să zîmbesc, pentru că această întrebare nu constituia deloc o surpriză pentru mine. Ea îmi fusese dată ca exemplu chiar de către specialistul cehoslovac. Am răspuns deci imediat foarte degajat.

— Nu.

— Sînteţi purtătorul Crucii de război cehoslovace din 1939 ?

— Da.

— A fost cineva din rudele dumneavoastră membru al partidului comunist ?

— Nu.

Aici am riscat. Despre Ferdinand americanii puteau să descopere adevărul.

— Aţi falsificat intenţionat sau aţi ascuns amănunte din trecutul dumneavoastră ?

— Nu.

— Aţi fost membru al clubului diplomatic „Union" din Sofia ?

— Da.

— Aţi fost trimis în Occident cu o misiune de informator ?

— Nu.

— În timpul războiului aţi fost membru al unui detaşament de partizani din Slovacia ?

— Da.

— Aţi fost instruit la sosire la propunerea serviciului de informaţii american ?

— Nu.

— Fumaţi ?

— Da.

— Aţi predat anul acesta la 15 iunie în Zwiesel materiale importante despre colonelul Katek şi unitatea lui agenţilor cehoslovaci sau altor agenţi comunişti ?

— Nu.

Din nou mi-a venit să zîmbesc. Nu fusesem în viaţa mea la Zwiesel. De ce nu s-or fi referit la un alt oraş din Germania pe care ştiau că l-am vizitat ? Nu aveam însă timp să dezleg o asemenea ghicitoare, pentru că White întreba mai departe.

— Aţi lucrat vreodată pentru vreun serviciu de informaţii din Răsărit ?

— Nu.

— Vă cunoaşteţi personal cu fostul şef al cancelariei preşedintelui Benes, cu doctorul Smutny ?

— Da.

— Lucraţi pentru vreun serviciu de informaţii din Răsărit ?

— Nu.

— Vă simţiţi sănătos ?

— Da.

— Sînteţi în legătură cu cineva care lucrează pentru vreun serviciu de informaţii răsăritean ?

— Nu.

— Aţi minţit la vreo întrebare în cursul acestei cercetări ?

— Nu.

Din instruire ştiam că aceasta este ultima întrebare. Acum urma să vadă dacă aparatul nu a înregistrat pe grafic unele schimbări care să-i conducă la concluzia că mint.

White a început să examineze cilindrul de hîrtie. Dintr-o dată a întors însă capul spre mine şi, privindu-mă scrutător, m-a întrebat :

— La ce v-aţi gîndit în timpul interogatoriului ?

— Am numărat peste capul dumneavoastră capsele de pe perete, i-am răspuns zîmbind.

— Aveţi nervii tari, a conchis el amuzat şi mi-a făcut semn să mă ridic. Puteţi merge acasă, a adăugat după aceea şi şi-a luat rămas bun de la mine.

Simţeam nevoia să chiui de bucurie. Trecusem cu bine şi de această încercare. Cine cădea, mergea întotdeauna, din această încăpere, oriunde în altă parte, numai la propria locuinţă nu.

Din nou deci s-a dovedit că detectorul de minciuni poate da rezultatele aşteptate numai în cazul persoanelor cu nervii slabi şi, poate, al celor care nu cunosc cît de limitate sînt posibilităţile sale.

În răstimp de două luni am fost aşezat de trei ori pe scaunul detectorului de minciuni şi de fiecare dată am ieşit învingător. Încrederea americanilor în nevinovăţia mea a sporit într-atît încît White, la începutul anului 1955, mi-a declarat deschis :

— Este mai mult decît probabil că din nou veţi lucra pentru noi, dar mai întîi vă vom trimite la o instruire specială.

Într-adevăr, în februarie 1955 m-au trimis cu o scrisoare de recomandare la Marienberg, la fostul castel al nobililor germani din familia von Seyn. O jumătate de an am ascultat acolo prelegerile plicticoase ale instructorilor evanghelici de la academia socială. Nu am înţeles ce legătură avea acest curs cu munca mea, dar întrucît nu mă mai vedeam cu White nu am putut lămuri această dilemă. Între timp însă am aflat că White, fiind omul senatorului MacCarthy, care îşi pierduse influenţa în senatul american şi în Pentagon, risca să fie, la rîndul său, trecut pe linie moartă.

Într-adevăr, după puţin timp a dispărut din unitate. La terminarea cursului am fost încadrat într-o unitate ce depindea de aviaţia militară americană. Cu surprindere am constatat că redevenisem astfel subordonat al colonelului Jerry Burke. La poliţia vest-germană am fost înregistrat sub numele meu real însă în tabelele aviaţiei americane figuram ca „M. Pettina". Sub acelaşi nume mi se închiriase un apartament în cartierul de vile unde locuiau ofiţerii americani împreună cu familiile lor.

Burke a reuşit totodată să obţină, neaşteptat de repede, autorizaţia de căsătorie pe care o solicitasem de atîta timp. După cîteva zile m-am căsătorit cu Vera în faţa unui preot ceh, fugar, aflat într-un lagăr. Luna noastră de miere a durat însă foarte puţin. Într-o dimineaţă Burke m-a anunţat că a doua zi trebuie să plec la Heidelberg, la un curs pentru pregătirea personalului hotelier.

Văzînd uimirea mea, el mi-a explicat că s-a hotărît să fiu trimis în America, unde urma să acţionez conspirat în cadrul personalului unui hotel. În ce o privea pe Vera, ei i se cumpărase deja bilet de avion pentru New York, unde urma să mă aştepte.

Nu ştiam ce fel de muncă pregăteau pentru mine americanii, dar eram mulţumit că ţinuseră seama de dorinţa mea

de a emigra în S.U.A. Dealtfel şi organele de securitate cehoslovace doreau acest lucru.

În toamna lui 1956, pe neaşteptate, mi-a telefonat la Heidelberg colonelul Kaspar. Am mers la Frankfurt într-o mică cîrciumioară liniştită, unde am discutat pînă noaptea tîrziu. Colonelul m-a asigurat că, într-adevăr, în curînd voi pleca în Statele Unite, unde voi lucra din nou în fosta noastră organizaţie, care, probabil, va fi reînfiinţată. El şi Charles Katek lucrează asiduu la proiectul ei. Totul va fi ca mai înainte, numai că lucrătorii vor trebui să aibă cetăţenia americană.

Cu prudenţă am încercat să aflu dacă ştie ceva despre ce ar trebui să fac în America. Răspunsul lui m-a surprins. În pofida pregătirii pe care o făceam, acolo urma să lucrez ca profesor de limbă cehă într-o şcoală de lingvistică din California.

Nu-mi displăcea nici această perspectivă, aşa că nu l-am mai întrebat despre raţiunile noii schimbări. Ulterior lucrurile au evoluat însă în altă direcţie.

Spre sfîrşitul şcolii, Vera s-a întors pe neaşteptate în Europa. După cum mi-a explicat ea, nu s-a putut acomoda cu viaţa din Statele Unite şi în permanenţă a fost deranjată de oamenii lui Katek. Mi-a declarat că pentru nimic în lume nu se mai întoarce acolo.

Am simţit că mi se opreşte un nod în gît. Nu numai pentru că în acest mod afectam planurile americanilor şi ale securităţii cehoslovace, dar nu mi se mai realiza nici vechiul meu deziderat de a ajunge în America.

Colonelul Burke a ţinut însă seama de declaraţiile Verei şi a hotărît că situaţia mea familială nu permite să fiu încadrat conform planurilor iniţiale. De aceea, după absolvirea şcolii de personal hotelier, mi-au propus să lucrez pe linie de recepţie în cadrul compartimentului de cazare de pe lîngă statul-major al cartierului general al forţelor armate americane din Germania occidentală, aflat în Heidelberg.

Înainte de a primi această propunere am luat legătura cu organele de securitate cehoslovace ca să văd care este părerea lor. Acestea mi-au recomandat să ocup funcţia ce mi se oferise şi pentru care americanii căutau deja de mai mult timp un om corespunzător. Dealtfel, tot ele reuşiseră, prin intermediul altor colaboratori, să-i influenţeze pe americani să-mi propună mie funcţia respectivă.

În această situaţie, nu-mi rămînea de făcut altceva decît să accept oferta lui Burke.

Mai tîrziu am înţeles de ce Praga fusese atît de intere-

sată să aibă omul ei în acel loc. Timp de aproape doi ani, ca recepţioner, m-am întîlnit cu sute de ofiţeri superiori ai Pactului Nord Atlantic. Am făcut de asemenea cunoştinţă cu o serie de senatori ai Statelor Unite, printre care şi cu locţiitorul ministrului apărării — Slezak, american de origine slovacă.

Informaţiile pe care le-am trimis securităţii cehoslovace despre aceste persoane au fost, fără îndoială, foarte utile. Paralel mi-am continuat activitatea informativă în cadrul NCWC (National Committes Welfare Conference) care era o organizaţie catolică americană pentru ajutorarea fugarilor de religie catolică.

Pătrunsesem demult în comitetul organizaţiei din ordinul americanilor. Acum, cu toate că prezenţa mea acolo nu mai le era necesară, deoarece izbutiseră să pună stăpînire pe întreaga sa conducere, eu continuam să particip la dezbateri, fiindcă puteam să descopăr intenţiile unora din agenţii serviciilor de informaţii, să-mi creez relaţii cu diferite persoane influente, să-mi întăresc propria mea poziţie în Occident.

Informaţii utile securităţii cehoslovace am reuşit să culeg şi din cadrul altei organizaţii, respectiv „Mişcarea tinerilor creştini-democraţi cehoslovaci", finanţată de guvernul vest-german, şi al cărei vicepreşedinte fusesem ales.

În timpul unei adunări a societăţii „mi-a venit" o idee care putea contribui la întărirea încrederii cu care mă onorau fugarii catolici. Am devenit astfel iniţiatorul hotărîrii de a se adopta în cadrul adunării un manifest, respectiv un fel de declaraţie-program a fugarilor, spre a fi trimis în Cehoslovacia. Propunerea mea a fost primită cu entuziasm, cu toate că fiecare om mai rezonabil şi-ar fi putut da seama că efectul unei astfel de acţiuni ar fi fost cît se poate de îndoielnic.

Participanţii la adunare au aprobat textul, iar noi l-am semnat într-o atmosferă solemnă, după care am introdus manifestul într-o sticlă pe care am aruncat-o în apele Dunării pentru a ajunge în Cehoslovacia. Acest act festiv, pur simbolic, corespundea mentalităţii de atunci a multora dintre „luptătorii religioşi împotriva comunismului".

Numai că nimeni nu şi-a închipuit că textul acelui manifest fusese văzut şi acceptat de organele de securitate cehoslovace înainte de a fi fost propus membrilor societăţii. De asemenea le-am trimis fotografiile vorbitorilor precum şi ale reprezentanţilor societăţii.

În a doua jumătate a anului 1958 organele de securitate

cehoslovace mi-au indicat să înaintez cartierului general american demisia mea, deoarece intenţionau să mă orienteze spre un alt sector. Am procedat ca atare, însă aceasta mi-a fost respinsă. După puţin timp am revenit cu o nouă demisie, argumentînd că vreau să devin ziarist. Cîteva ziare germane îmi publicaseră deja mai multe articole cu caracter cultural şi simţeam nevoia — am explicat în cerere — să am mîinile libere pentru activitatea de creaţie. Maiorul Duncan, şeful secţiei mele, după această explicaţie, a fost de acord şi, fără tergiversări, mi-a permis să plec.

Între timp „cineva" aranjase ca în lagărul de fugari Valka de lîngă Nürnberg să fie liber postul de conducător al tineretului, pe care l-am preluat la începutul anului 1959.

În afară de aceasta, îndeplineam în acelaşi lagăr şi funcţia de interpret în timpul interogatoriilor la care erau supuşi fugarii.

În timpul interogatoriilor lor li se puneau numeroase întrebări. Printre ele figurau şi unele aparent neînsemnate. Fugarii nu aveau însă de unde şti că şi răspunsurile la acestea erau utile organizaţiilor de spionaj, deoarece permiteau completarea unor date obţinute pe alte căi.

După desfiinţarea lagărului Valka am trecut, în anul 1960, într-un lagăr de fugari nou înfiinţat în Zirndorf, unde trebuia să exercit o activitate de control.

Şi de aici am reuşit să culeg numeroase date solicitate de organele de securitate din ţară.

După doi ani, funcţia pe care o ocupam în lagărul din Zirndorf s-a desfiinţat. Mie mi s-a propus să plec în America. Organele de securitate cehoslovace s-au declarat de acord cu această plecare.

Peste ocean

După lungi discuţii am reuşit s-o conving pe Vera să revină cu mine în S.U.A. Speram că pentru noi va începe un nou şi frumos capitol de viaţă.

În New York am locuit într-o casă veche, urîtă, între zgîrie-norii de pe a 2-a şi a 3-a Avenue. Casa cu numărul 224 era situată chiar în faţa poştei. Cîndva aici fusese un cartier ceh; acum locul vechilor case îl luaseră zgîrie-norii.

Imediat după sosire am fost anunţat că, pentru mine,

colonelul Charles Katek pregătise un post de profesor de limba rusă și cehă la școala de lingvistică din Monterey (California), unde, din dispoziția lui, se pregătesc informatori americani. Katek, din păcate însă, lipsea din Statele Unite și nimeni nu știa cînd se va întoarce.

După cîteva zile s-a arătat și colonelul Cambala, care mi-a comunicat că tot acolo lucrează și căpitanul Wehner precum și alți cîțiva foști colegi din organizația lui Kaspar.

Peste cîteva zile am primit însă vizita unui cadru al spionajului american care m-a informat că, pentru a putea fi acceptat ca profesor la școala respectivă, trebuie să obțin un certificat eliberat de o universitate americană prin care să se ateste că pot preda limbile rusă și cehă. În consecință, urma să mă încadrez provizoriu la o firmă ai cărei conducători îmi puteau facilita frecventarea unei universități de stat, unde mai tîrziu trebuia să dau examen de limbă pentru a obține certificatul necesar. A doua zi m-am prezentat la proprietarul firmei indicate. Acesta era, evident, bine informat despre cazul meu, căci, fără formalități și fără să țină seama de obiecția mea că nu posed cunoștințe în domeniul operațiilor financiare, m-a angajat contabil.

În încheiere, după ce mi-a descris sumar obligațiile ce îmi reveneau, m-a informat că toate cheltuielile necesare pentru studii le plătește firma sa și că, pentru a mă putea pregăti, programul meu zilnic de muncă va fi doar de șase ore.

Din primele zile mi-am dat seama că prosperitatea firmei era determinată de numeroasele operații secrete — financiare și de altă natură — pe care le efectua. De pildă, vira mari fonduri în străinătate, în special în America Latină, pentru subvenționarea agenților aflați în slujba americanilor, deoarece aceștia nu puteau fi plătiți oficial de autoritățile americane.

Firma respectivă mijlocea, de asemenea, cu acordul tacit al autorităților, diferite operații financiare ale unor firme neînregistrate.

Treptat am ajuns la concluzia că, la fel cum Vaticanul culegea informații cu ajutorul clerului, Statele Unite obțineau multe asemenea date prin intermediul unor firme de acest fel.

Munca la firma respectivă nu era prea obositoare, așa că m-am putut ocupa intens de studiu. Ca atare, mi-am luat examenele cu succes. La puțin timp însă după aceasta, într-o dimineață, cînd am pus picioarele pe podea ca să cobor din pat am simțit în talpa stîngă o arsură puternică. De durere m-am prăbușit pe spate în pat. Mi-a fost imposibil să mă mai

pot sprijini pe piciorul stîng. Vera a chemat imediat medicul care a constatat paralizia piciorului. În timpul examenului medical de specialitate pe care l-am făcut ulterior, medicii specialiști americani au constatat că se produsese paralizia nervului central al piciorului. Am înțeles că, la fel ca mulți dintre cei ce desfășurau activitate informativă, nici eu nu am fost ocolit de consecințele tensiunii nervoase permanente în care trăisem atîția ani. În aceste condiții, după cum era de așteptat, americanii au început să tergiverseze angajarea mea în școală sub diferite pretexte.

În același timp, soția mea, care nu reușea deloc să se acomodeze în America, insista în permanență să revenim în Europa.

Întrucît nu întrevedeam o altă perspectivă, mi-am exprimat, față de puținii oameni care mai păstrau legătura cu mine, dorința de a mă întoarce în Europa. Americanii s-au oferit imediat să-mi găsească acolo o ocupație și să-mi asigure posibilități de tratament. Am vîndut atunci mobilierul și am pornit la drum la jumătatea anului 1963 numai cu bagajele strict necesare.

Lanțul s-a rupt

Atunci cînd mi-au promis că-mi vor găsi de lucru în Europa, americanii avuseseră în vedere cerințele noi ce se puneau în fața activității informative ca urmare a evoluției din ultimii ani a situației internaționale. Cursul spre destindere în relațiile internaționale determinase o dezvoltare puternică a turismului. Datorită acestui fapt numărul agenților care trebuiau să treacă ilegal granița în Cehoslovacia a scăzut treptat în favoarea celor ce erau trimiși sub acoperirea de turiști. Pe de altă parte, chiar turiștii autentici puteau constitui o sursă valoroasă de informații pentru serviciile de spionaj.

Obținerea de la aceștia a unor informații utile presupunea însă folosirea unui personal calificat și cunoscător al realităților cehoslovace. De aceea, cum era și de așteptat, americanii s-au gîndit în primul rînd la foștii lor colaboratori din rîndul cehilor, printre care și la mine. De aceea, la puțin timp după ce m-am întors în Germania Federală a venit la mine White, vechea mea cunoștință, care m-a pus la curent cu aceste pro-

bleme. În zilele următoare m-a prezentat la un control medical complex în spitalul militar din Fürth și mi-a facilitat începerea unui tratament intens.

White mi-a cerut totodată să mă supun examenelor care condiționau intrarea în serviciile speciale ale armatei americane din Germania Federală. Am completat un lung chestionar cu nenumărate întrebări enervante despre tot ce e posibil. De asemenea, din nou m-au pus la detectorul de minciuni ; pe lîngă întrebările cunoscute au mai fost și altele noi, destul de multe. Am trecut însă iarăși cu succes proba poligrafului.

După aceasta americanii m-au chemat la Heidelberg, unde White m-a supus unui test psihologic. La sfîrșitul anului 1964, în urma unei probe practice, s-a convins că sînt corespunzător și din punctul de vedere al cunoștințelor mele fotografice și cartografice. Fiind mulțumit de rezultatul tuturor examenelor a plecat cu avionul în Statele Unite, unde, după cum am aflat ulterior, a obținut aprobarea pentru încadrarea mea în serviciile speciale ale armatei americane dislocate în Germania.

După întoarcerea din S.U.A. mi-a telefonat de cîteva ori. Între timp însă, starea sănătății mele s-a înrăutățit. White a fost anunțat despre aceasta de medicii care m-au consultat. Considerînd probabil că, din această cauză, nu voi putea face față sarcinilor, n-a mai dat nici un semn de viață.

La drept vorbind, aceasta nu m-a supărat prea tare, pentru că îmi dădeam seama că eforturile cărora aș fi trebuit să le fac față în funcția ce urma s-o ocup mi-ar fi agravat, fără îndoială, boala. Totodată mă simțeam foarte obosit și deprimat. Într-o zi m-a părăsit și Vera. Se părea că paharul amărăciunii era plin. În singurătatea în care rămăsesem îmi aminteam tot mai des de fiica mea, pe care de 17 ani nu o văzusem. Ea nici nu mă știa. Între noi se afla un zid de netrecut : profesiunea mea și trecutul meu. Tot mai mult începusem să tînjesc după liniște, după grijile și bucuriile omului obișnuit. Doream să am pămînt sigur sub picioare, să nu mai fiu obligat să privesc în urmă cînd merg pe stradă ca să observ dacă nu mă urmărește cineva. Noaptea voiam să dorm cu certitudinea că la trezire nu mă așteaptă nimeni să mă ducă la anchetă.

La începutul lui noiembrie 1965, într-o dimineață, devreme, a sunat telefonul. Un glas de bărbat de la celălalt capăt al firului m-a informat laconic.

— În dimineața aceasta, are loc o liturghie specială în domul din Regesburg. Trebuie să veniți neapărat.

L-am asigurat la telefon cu un glas foarte liniștit că se poate baza pe mine și că, dat fiind faptul că boala nu mai progresase, puteam să merg, dar sprijinindu-mă puțin în baston. Cînd însă am închis telefonul, am căzut greu în fotoliu. Anunțul respectiv, care avea un sens convențional, însemna că trebuie să distrug imediat toate materialele pe care le aveam la mine și să pornesc fără întîrziere la drum spre Praga.

Acesta era un semnal de alarmă. Probabil că vreunul dintre oamenii de legătură cu securitatea cehoslovacă căzuse în plasa contraspionajului american.

Lanțul s-a rupt. Nu-mi era permis să zăbovesc și să pierd timpul. Eram conștient că nu era vorba numai de siguranța mea ci și de a altor colaboratori. Dintr-o dată însă m-a cuprins panica. Ce se va întîmpla dacă deja se îndreaptă spre locuința mea mașina cu lucrătorii contraspionajului american, pentru a mă înhăța? M-am îndreptat spre tabloul care se găsea pe peretele din fața ușii. I-am dezlipit învelișul din spate, am scos de acolo cîteva role de microfilm și le-am ars repede. În cameră acum nu mai rămăsese nici un material compromițător. M-am îmbrăcat grăbit. M-am uitat la ceas și am constatat că am fost avertizat din timp, că încă mai puteam prinde rapidul de Viena.

Cu o valiză mică în mînă. m-am grăbit apoi spre gară. Pașaportul meu american nu necesita viză austriacă.

Pe întreg traseul călătoriei am repetat legenda pe care mi-o pregătisem, și anume că merg la unul din prietenii mei vienezi, la preotul catolic Bauer. Eram singur pe lume. Soția plecase de la mine și astfel, mai mult ca oricînd înainte, duceam dorul foștilor prieteni cu care am stat ani lungi în exil. N-am avut însă nevoie s-o folosesc. Americanii, în mod evident, încă nu aflaseră nimic despre mine.

La Viena, în cîteva minute am obținut viza cehoslovacă. În gară, unul din colaboratori mi-a pus în mînă biletul de tren. Totul a mers strună, după planul pregătit de mult timp. După trei ore de mers am trecut granița Cehoslovaciei.

Dis-de-dimineață, în ziua de 9 noiembrie 1965 am coborît din tren în gara principală din Praga. Abia am părăsit vagonul că am și zărit în fața mea, în mulțimea de oameni, o figură cunoscută — Karl Schneider. După cîțiva pași, am căzut literalmente în brațele sale deschise.

— Bine ați venit acasă, doctore, m-a salutat și în același timp m-a liniștit, cînd a văzut emoția mea.

Mi-a luat valiza şi m-a condus încet în faţa clădirii gării.

— Doctore, îmi amintesc că doreaţi cîndva să vă mai plimbaţi o dată în viaţă prin piaţa Vaclav. Mai doriţi încă ?

Am dat din cap pentru că vocea îmi era sugrumată de emoţie. Maşina a traversat încet piaţa Vaclav şi, după aceea, ne-am întors pe partea cealaltă. Am coborît cu prietenul meu pe rampă şi am început să privesc oraşul care se trezea.

După aceea Karel — acesta fiind numele său real — m-a condus într-un apartament plăcut, dintr-o vilă a Ministerului de Interne, ca să mă odihnesc. La plecare mi-a zis că revine peste cîteva ore ca să facem o plimbare şi să bem un pahar de vin.

A sosit pe înserate şi am mers în strada Melantrichova la o cramă, „La cana de aur". În noaptea aceea am băut multe sticle cu vin roşu. Într-o boxă alăturată beau, printr-o coincidenţă, şi nişte americani. Foarte mult s-ar fi mirat, cred, dacă ar fi bănuit alături de cine stau.

După cîteva zile m-am mutat într-un mic apartament în care locuiesc şi astăzi împreună cu fiica şi nepotul meu. În sfîrşit, am găsit fericirea omului simplu.

Dintr-o conferinţă de presă care nu a avut loc

— Naţionalitatea dumneavoastră ?

— Mă numesc Michal Panek şi m-am născut în anul 1910
în Rusia. Tatăl meu a fost ceh, cetăţean austro-ungar. A în-
văţat croitoria şi apoi a plecat, după cum era obiceiul pe atunci,
prin ţară pentru a se perfecţiona în meserie. A călătorit apoi
prin Germania şi s-a oprit un timp în Altona. Aici s-a căsă-
torit cu mama mea, pe care a cunoscut-o pe vremea cînd era
slujnică. În 1887 au ajuns în Rusia. Eu m-am născut în
Lipecek şi am urmat doi ani la o şcoală particulară poloneză.
Acolo ne-a prins Revoluţia din Octombrie.

Fraţii — Karel, care pe atunci avea douăzeci de ani, şi
Ferdinand, care avea cincisprezece ani — au participat la re-
voluţie.

Tata era însă bătrîn şi nu avea pentru epoca revoluţio-
nară nici o înţelegere. Fraţii au rămas în Moscova iar părinţii
mei şi eu, sub protecţia Crucii Roşii suedeze, am emigrat.

În noiembrie 1913 am sosit la Praga. Am locuit în Zizikov, unde, pînă în mai 1919, am frecventat şcoala. După aceea ne-am mutat în Slovacia. Mi-am făcut apoi studiile universitare, după care am lucrat în diplomaţie.

— Cum vă simţiţi acum acasă, în Cehoslovacia, după anii îndelungaţi de pribegie ? Sînteţi sănătos ?

— Mă simt bine. Chiar foarte bine. Dacă nu m-ar necăji piciorul — după cum vedeţi, mă deplasez greu — nu aş putea să fiu mai bine.

— Organele de securitate cehoslovace v-au făcut unele promisiuni atunci cînd aţi început să colaboraţi cu ele ?

— A vorbi despre promisiuni poate nu ar fi exact. Desi-
gur că între mine şi prietenii mei a existat o anumită înţe-
legere. Cum a fost îndeplinită puteţi să judecaţi singuri. Sîn-
teţi în locuinţa mea, vedeţi cum trăiesc şi muncesc.

— Nu regretaţi acei 17 ani trăiţi ca agent dublu ?

— Nicidecum. Şi nu aş fi regretat nici dacă s-ar fi sfîrşit
mai rău. Am fost în permanenţă conştient că în locul meu ar
fi putut lucra, dacă ar fi fost nevoie, mulţi alţi oameni. Am
colaborat cinstit şi sincer. Din acest punct de vedere am avut
numai o singură faţă.

— În timpul acestei activităţi v-a fost teamă uneori ?

— De fiecare dată mi-a fost teamă. Dar ştiam că trebuie
să o înving pentru că altfel nu puteam să-mi realizez sarci-
nile şi mai ales pentru că mă puteam da de gol.

— De ce v-a fost teamă mai mult ?

— De oamenii şireţi, inteligenţi, despre care ştiam că sînt
în stare să gîndească, să combine. Dar aceştia, din fericire, nu
erau mulţi în cercul meu. În mod sigur, nu acestei categorii
îi aparţineau majoritatea americanilor cu care am lucrat.

— V-au plătit bine organele de securitate cehoslovace ?

— La această întrebare vă răspund aşa : cunosc o serie
de agenţi a căror activitate bună era condiţionată de obţinerea
unui cîştig cît mai mare, munceau în raport cu suma primită.
Eu, în această direcţie, niciodată nu m-am simţit nedreptăţit.
Dealtfel, nu am lucrat numai din motive materiale. Mi-e
teamă ca acestea să nu sune ca o frază goală, dar să ştiţi că
un rol important în determinarea mea să lucrez pentru secu-
ritatea cehoslovacă l-au avut şi sentimentele patriotice. Da-
torită acestui fapt pot să-mi privesc liniştit concetăţenii în
ochi.

— Puteţi să ne spuneţi ceva despre mijloacele tehnice
pe care le-aţi folosit în timpul colaborării cu securitatea ceho-
slovacă ?

— Am folosit absolut toate mijloacele tehnice demne de încredere. Vă dați seama că au fost destul de ingenioase dacă m-am putut servi de ele atîta timp fără să sesizeze cineva acest lucru.

Dealtfel, în prezent pregătesc o lucrare de specialitate pentru lucrătorii de securitate. Acolo veți putea găsi mai multe amănunte.

— Puteți descrie și aprecia pe scurt serviciile de informații apusene ?

— Deși eu am lucrat mai ales cu americanii, aș începe totuși cu englezii, deoarece sînt foarte eficienți. Ei merg întotdeauna spre un țel bine studiat. La fel și nemții. Francezii vizează numai ceea ce se referă exclusiv la Franța. Americanii vînează orice, totul le convine. Nu uitați însă că ei, încetul cu încetul, s-au infiltrat în toate celelalte servicii amintite. Americanii se bazează aproape exclusiv pe puterea dolarului.

— Ce părere aveți despre serviciul de informații cehoslovac ?

— Pot să vă spun că serviciile secrete străine cunosc calitatea muncii lui și, ca atare, nutresc un respect deosebit față de el.

— După părerea dumneavoastră colonelul Kaspar a fost un lucrător de informații deștept și talentat ?

— Da, a fost. Munca de informații era pasiunea lui. Păcat că nu reușea în general să se orienteze și politic.

— Știți ce face astăzi ?

— Nu. Cînd am plecat din Statele Unite lucra la Pentagon, în secția de arhive, unde se ocupa de aprecierea știrilor despre aviația militară cehoslovacă și apărarea antiaeriană a statului, inclusiv despre rachete.

— Cum priviți cunoașterea limbilor străine și pregătirea superioară ? Îi sînt necesare acestea agentului în munca sa ?

— De cunoașterea limbilor străine nu se poate lipsi nici un agent capabil. În ce privește pregătirea superioară, ea nu este absolut obligatorie. Este însă neapărat necesar ca agentul să fie foarte inteligent și bine pregătit pentru munca de informații.

— Agentul de informații trebuie să aibă o memorie bună?

— Aveam o memorie bună încă din școală. Pe atunci nu erau cărți. Totul trebuia învățat pe de rost. Mereu trebuia să repet ca să nu uit. Memoria m-a salvat de multe ori în viață. Cînd nemții în timpul ocupației m-au închis la gestapo, am repetat pînă la refuz ceea ce deja declarasem în timpul interogatoriului, astfel ca răspunsurile mele să fie

mereu aceleași și gestapoul să nu găsească în ele nici o contradicție.

Agentul nu trebuie să fie leneș ; este necesar ca el să repete instrucțiunile, indicațiile, știrile de douăzeci de ori, de o sută de ori, pînă cînd e capabil să le spună oricînd. Nu o dată mi-am amintit indicațiile mai bine decît cel care mi le dăduse. Poate nu mă credeți, dar eu și azi țin minte cifrul din perioada de început a muncii mele.

— Ce este, după părerea dumneavoastră, cel mai greu în munca de informații ?

— Comportarea discretă. Încercați cîteodată să nu atrageți atenția. Credeți-mă că nu este chiar așa de simplu cum ar părea să fie la prima privire.

— Se pot împăca într-un fel alcoolul și femeile cu munca de informații ?

— Bănuiesc la ce faceți aluzie. Agentul de informații este însă și el om. În legătură cu aceasta îmi amintesc o anecdotă. Sosește un pacient la doctor și acesta îl întreabă :

— Fumați ? — Nu. — Iubiți ? — Nu. — Beți ? — Nu. — Atunci de ce trăiți, de fapt ?

Agenții de informații nu cred că ar reuși mai bine în muncă, dacă ar trăi altfel decît ceilalți oameni. Atît alcoolul cît și femeile reprezintă o primejdie numai cînd omul pierde autocontrolul. Altfel, se recomandă să fie folosite corespunzător în activitatea secretă.

— Dumneavoastră le-ați folosit, de asemenea ?

— Se înțelege că da, doar nu sînt o excepție.

— Cînd ați fost în viață cel mai nefericit ?

— În anul 1938, cînd mi-a eșuat prima încercare de căsătorie. Se spune că mai sînt și alte fete pe lume, dar eu am iubit-o cu adevărat pe acea fată. Și ea pe mine. Era însă dintr-o familie bogată, iar eu pentru părinții ei nu însemnam nimic. Aceștia i-au interzis pur și simplu căsătoria cu mine.

— Cu ce v-ați ocupat în acea perioadă cînd americanii v-au condamnat la inactivitate și vă urmăreau ?

— Am căutat, pe cît a fost posibil, să fac ceva. Am citit numeroase cărți, am mers la teatre, concerte, expoziții, am colecționat timbre și statuete. De multe ori statuetele ascundeau însă mesaje secrete. Nimănui nu i-a trecut însă prin cap la ce îmi servea pasiunea de colecționar.

— Acum aveți destul timp liber ; prin ce fel de activitate scurtați clipele lungi ?

— Deseori și în străinătate am avut timp liber. Dar între felul cum mi-l petreceam acolo și cum mi-l petrec aici există

deosebiri mari. Acolo în timpul liber omul trebuia să fie neîntrerupt cu ochii în patru, să se controleze, să aibă mintea, urechile, toate simțurile pregătite. Acolo nici în pat nu aveai liniște. Ce să faci cu un asemenea timp liber ? De aceea numai aici am gustat cu adevărat binefacerile timpului liber.

— Munca de informații ați aruncat-o peste bord ?

— Nu. De ce ar trebui să fiu în acest sens mai rău decît, să zicem, un zidar care iese la pensie ? Acesta are posibilitatea, din cînd în cînd, să se angajeze undeva temporar și să lucreze atît cît mai poate. Experiența pe care o am îmi permite să mai fac cîte ceva. Dealtfel scriu deja o lucrare în care împărtășesc celor tineri o parte din experiența mea în domeniul muncii de informații.

— Ați avut în acești șaptesprezece ani în Apus vreo armă ? V-a fost necesar un pistol ?

— Nu vă supărați, dar eu nu am fost terorist. Am îndeplinit niște sarcini informative. Am folosit creierul meu. De aceea în toți acești ani nu am avut pistol, pur și simplu, n-am ținut nici o armă în mînă...

— Dacă ați avea posibilitatea să alegeți, ați vrea să trăiți încă o dată odiseea dumneavoastră ?

— Dacă aș fi sănătos, dacă aceasta ar fi necesar și dacă nu ar fi un om mai nimerit, aș lucra din nou și azi, poate chiar mai bine.